

KILLISSAT

Immikkoortup uuma inuttut killissat pillugit sungiusaatit qulit imarai. Matumani atuartut namminneq killissaminnik aammalu inuit allat killissaannik takunnissinnaanerulerluttillu maluginnissinnaanerulernissaat – taakkuninngalu ataqqinninnissaat siunertaavoq.

Immikkoortup aallartinnerani inuttut nammineq killissat suunerinik ilisimaarinnilissapput. Tassani namminneq killimik maluginiarnerisigut inuk qanoq qanitsigalugu nikorfarusunnerlutik sungiusaatigissavaat. Sungiusaatit tulliatut, inuup kiinaa atuarlugu suut misigissutsit atornerai eqqoriartassavaat. Kingornatigut sungiusaatit tulleriiaagassat arlaqarput, tassanilu atuartut qanoq qisuariarneri malinnaavigissallugit pisariaqarpoq. Sungiusaatit kingulliit pingasut annerusumik minnerusumilluunniit inuttut innarlerneqarnermut tunngassuteqarput, taakkulu tulleriinneri maleqqissaarlugit ingerlannissaat pingaaruteqarpoq. Tulleriinnerimi malikkukkit illit atuartitsisutut atuartuutit ajornannginnerusumik maluginiarsinnaassavatit. Inuttut innarlerneqarneq toqqaannartumik oqaluttuaaq-qami "Miki, ajunngilatit?"-mi kingornalu sungiusaatini "Eqqartortigu"-mi sammeneqarpoq.

KILLILIISA

Killiliisa meeqqat silarsuaanni suliaqartunut ilitsersuusaaavoq. Atuartumik kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimasumik naammattuissagalu aruit qanoq iliuuseqarsinnaanerlutit tassani paasisaqarsinnaavutit. Ilitsersuusaaq uani nani-sinnaavat www.paarisa.gl, ilinnut nassiussassanngorlugu inniminnersinnaavat imaluunniit pdf-inngorlugu aallugu.

AKUERSINEQ SUUA?

Akuersineq tassaavoq isumaqataalluni takutitsineq, pisinnaatitsissummik tunniussineq imaluunniit nammineq peqataarusulluni akuliunneq. Soorlu atoqatigiinnissamut imaluunniit flirtternissamut angernikkut akuersisoqarsinnaavoq, tamannalu arlalitsigut takutinneqarsinnaavoq. Oqaatsit atorineqarsinnaapput, timip oqariartuuteqarluni ilusaa atorineqarsiinnaavoq, assersuutigalugu qungujunnikkut imaluunniit nammineq inummot qanillinikkut. Aamma qallut qullarlugit angertoqarsinnaavoq qinngallu eqikkartinneratigut naaggaartoqarsinnaalluni. Akuersineq pisumut peqataarusulluni nalunaaruteqarneruvoq.

Akuersisimaneq qaqugukkulluunniit peqataarusukkunnaassagaanni allanngortinneqarsinnaavoq. Aammattaaq pisunut ataasiakkaanut akuersisoqarsinnaavoq pisunut allanut akuersaanngikkaluarluni. Soorlu flirtterfigineqarnissat akuersaarsinnaavat kisiannili kuninneqarnissat akuersaarnagu. Taamaattumik pisussanut tamanut illuttut isumaqatigiilluni pisumut akuersaaqatigiinneq qulakkeerniarlugu illugiimmik akuersaartoqarnera maluginiagassaavoq.

TUNUNNIIT TUNUNNUT

SIUNERTAA

Killissat qaangerneqartillugit qanoq misiginarsinnaanera atuartut paasisaqarfigissavaat.

Killissat qaangerneqartillugit qanoq misiginarnerata oqaa-sertalersinnaanera atuartut misilittagaqarfigilissavaat.

ATORTUSSAQ

Natermi inissaq.

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERI

ALLORIANEQ 1

Killissat timikkut qanoq malugineqarsinnaanerisa eqqar-torneqaleneri atuartunut ilisimatitsissutigiuk. Inuit allat killissaasa qanoq takuneqarsinnaaneritut aamma sam-misaq tunngassuteqassaaq.

ALLORIANEQ 2

Atuartut marlukkaassapput. Atuartut illit marlukkaar-tissinnaavatit namminneerlutilluunniit ilassaminnik toqqaasinnaapput – kisianni toqqissisimaffigisinnaasa-minnik ilagisaqassapput.

ALLORIANEQ 3

Imminnut tunullutik qanillisinnaanertik tamaat inisseqqukkit.

Atuartut akornanni angalaajutigalutit taamatut nikorfaneq qanoq misiginarnersoq apersukkit.

ALLORIANEQ 4

Nikorfaffimminnit nikinnatik atuartut imminnut saannis-saannik piumaffigikkit. Aammaarlutit atuartut akornan-ni angalaajutigalutit tamanna qanoq misiginarnersoq apersukkit. Atuartut timiminnik qanoq pissuseqarnersut apersorsinnaavatit. Immaqa alanganiarsaripput, illarlutik ungasilliniarpalaartumilluunniit timitik tunummut peqis-simatillugit.

ALLORIANEQ 5

Maanna marlukkaani nukarleq, peqatigisani oqaloqatigin-gikkaluarlugu, nammineq ungasissuseq iluarisani malil-lugu nikuissaaq. Ungasissusissartik inissiffigereerpassuk atuartut akornisigut angalaarlutit ungasillineqartut aperissavatit qanoq misiginersut ungasissuserlu qanoq igineraat.

ALLORIANEQ 6

Naggasiutitut atuaqatigiinnut tamanut apeqqutit:

- Saalluni nikorfaneq tunulluni nikorfanermit misigissutsitigut qanoq allaanerua?
- Taama qanitsigaluni nikorfanermit iluaalliorneq qanoq misigaasiuk?
- Ilaasa taama qanitsigineq iluarisimaarpaat. Tamanna qanoq isumaqarpa?
- Ilisarimasamik aammalu ilisarimanngisamik taama qanitsigaluni nikorfanissap suna assigiin-gissutigaa?
- Soorlu illoqarfimmi fiistertuni, qitittarfimmi tusarnaartitsisuniluunniit inuk nalusaq qanitsuararsuugaanni?
- Sooruna sungiusaammi uani allat killissaasa takunissaat taamak ajornanngitsigisoq, kisiannili amerlasuunut soorlu fiistini killissanik takunnis-sinnaaneq ajornarnerusarluni?
- Sooruna allat killissaasa ataqqinissaat taama pingaaruteqartigisoq?

KIINARSUUT EQQORARUK

SIUNERTAA

Atuartut timitik atorlugit misigissutsitik takutissinnaavaat. Inuit allat timaasa pissusaatigut misigissusaannik takunnissinnaassapput.

ATORTUSSAT

- ▶ Suliassaq
- ▶ Qiuutit
- ▶ Puussiaq imaluunniit skåli

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERI

ALLORARNEQ 1

Atuartut ilisimatikkit maanna oqaatsit atornagit misigissutsinik takutissinnaavaat. Sungiusaatit aamma ilaani allat misigissutsinik sunik takutissinarninik eqqoriaasoqassaaq.

ALLORARNEQ 2

Sungiusaatit atuartunut tamanut agguaatikkit. Pappilisamut aamma anillatsitsigit oqaaseqatigiillu qiortarlugit. Taakkualu peqillugit puussiamut imaluunniit skålimut ikikkit.

ALLORARNEQ 3

Misigissutsit suut pineqarnersut atuartut paasilluarniasammassuk sungiusaatitut suliassamiittut ataatsimoorlusi misissorsigit. Imaqanngitsunik kipparissortaqarput, misigissutsit taakkartorneqartut amigaateqarsorigussigit taakkununga allassinnaavusi.

ALLORARNEQ 4

Atuartoq ataaseq sassassaaq pappiaqqamillu ataatsimik tigusilluni. Qanoq allaqqanera oqaatigineqassanngilaq. Atuartup maanna timini kiinnanilu atorlugit misigissuseq makitani takutinniarsarissavaa. Oqaatsit nipillu atorneqassanngillat. Atuaqataasa misigissuseq suna takutinnarneqarnersaq eqqoriaqattaassavaat.

ATUARTITSISUMUT SIUNNERSUUTIT

Misigissutsip takutinniakkap suussusianik eqquisoq tullinnguulluni sassartassaaq oqaatsimillu nutaamik makitsilluni. Eqquereernikoq eqqueqqippat tullinnguuttoq toqqarneqartassaaq, atuartut tamarmik misiliinisaat anguneqarsinnaaniassamat. Pappiaqqat amigarpata pereernikuusat uterfigeqqinneqarsinnaapput.

Atuartut ilaasa atuaqatiminnut sassarnissartik toqqissisimanartinngippassuk atuaqataanik aamma ilalersinnaavat. Uani atuartut paarlakaallutik oqaatsimik makitsisassapput aammalu eqqoriaatitsisassallutik.

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

KIINARSUUT EQQORIARUK

NUANNAARPUNGA

NANGAAVUNGA

ULLUMIKKUT EQIASUPPUNGA

PASILLERUMATUVUNGA

PAATSIVEERUSIMAARPUNGA

ALIASUPPUNGA

KAMATTUPILUSSUUVUNGA

ITTOORPUNGA

AJUALLAQQAVUNGA

PISSANGAVUNGA

ERSIVUNGA

ANNILAANGAVUNGA

KAMAPPUNGA

AJUNNGILAQ! AJORPOQ!

SIUNERTAA

Timip ilorrisimaartilluni imaluunniit ilorrisimaanngitsilluni qisuariaatai atuartut nassuiarsinnaalissavaat. Atuartut ilisimalissavaat tamatta inuttut killegartugut assigiinngit-sumillu qisuariarsinnaasartugut.

ATORTUSSAT

Suliassaq.

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERI

ALLORIANEQ 1

Atuartut ilisimatikkitt maanna pisumut ataatsimut assigiinngitsunik qisuariatarneq misissussagissi.

Atuartut assimik ataatsimik takutitsivigikkitt tassungalu "ajunngilaq!" imaluunniit "ajorpoq!" tulluarnersoq immikkut tamaasa toqqaasikkitt.

Assip, soorlu pulateriaarsuup, assigiinngitsunik qisuariarfigineqarsinnaanerani atuartut nassuiaatikkitt. Pulateriaarsuk ilaasa kusagalugu pikkugalugulu "ajunngilaq!"-mut tulluarterissinnaavaat. Ilaasali pulateriaarsuk ersigalugu ajortungatillugulu "ajorpoq!"-mut tulluarterinnerusinnaavaat. Ilaasali pulateriaarsuk immaqqa eqqarsaatersorfigivallaarnagulu soqutiginnamikkut toqqaanissartik pingaartinnaviannigilaat.

Assimut qisuariaatit tamarmik eqqortuuneri atuartunut oqaatigissallugu pingaaruteqarpoq. Qisuariaatit arlaannaalluunniit allanit eqqornerunanilu pitsaannginnerunngilaq.

ALLORIANEQ 2

Atuartut eqimattakkaanut marluk-sisamakkaarlugit agguataakkit. Sungiusaatigalugu suliassamik assiliaarartalimmik (qiortariikkamik) eqimattat tamaasa tunikkitt.

ALLORIANEQ 3

Assiliaaqqat qaleriiaarlugit pusillugit atuartut ilissavaat, paarlakaallutillu qaleriiaanit assiliaaqqamik makitsisassapput. Assiliaaraq makinneqartoq immikkut tamarmik qanoq isumaqarfiginerlugu iluminni eqqartortassavaat:

- Sunaana assitaliunneqarsimasoq?
- Isigalugu ilorrisimaarnarpa? Isigalugu ilorrisimaarnanngila? Ilorrisimaarnarlunilu ilorrisimaarnanngila?
- Assiliaaraq sumut tulluarnesua? "ajunngilaq!" imaluunniit "ajorpoq!"

NANGISSAAQ ►

AJUNNGILAQ! AJORPOQ!

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERISA NANGINNERAT

ALLORIARNEQ 4

Apequtit ataani allattorsimasut pillugit atuartut oqaloqatigikkit. Sungiusaatit ingerlannerini ner-riviit ornittarlugit eqimattakkaat oqaloqatigisin-naavatit imaluunniit naggasiutitut ataatsikkut tamaasa aamma oqaloqatigisinnaavatit.

- Nipinik qisuariaatinilluunniit allanik maluginiagaqarpit? Soorlu arlaata nipit ukua arlaat annippaa: *Aaah... Nãããee... eeed...*
- Nipit taakkua sunik peqquteqarsinnaappat?
- Sutigut assilissamiittumut kajungernersut takuneqarsinnaava?
- Timip suatigut malugineqarsinnaava?
- Assilissamiittoq kajungerfiginngikkaanni qanoq misiginarpa?
- Allat qanoq isumaqarneri takuneqarsinnaava?
- Inummik ajuutigintartumik takulluni qanoq misigisimanarpa?
- Inuk alla nuannarinngisamik ilioraangat oqaaseqaraangalluunniit qanoq misigisimanarpa?
- Inummit allamit nersualaartilluni imaluunniit nuannaajallannartumik oqarfigitilluni qanoq misiginartarpa? Imaluunniit inuk nuannari-saq qanilligaangat qanoq misiginartarpa?

ATUARTITSISUMUT SIUNNERSUUTIT

Assiliaaqqat tigussaasunik arlaannik atuartut attorsinnaasaannik tapertalersinnaavatit. Assigiinngiaartunik ilusilinnik nassaarsiorsinnaavutit karsinullu toqqoqqallugit. Soorlu spaghettiit uutat, bamse aqitsoq, skåli kuu-leeqqanik imalik, sikut seqummakui imaluunniit nipinneqqutit arlaat. Karsi annertunngitsumik putoriarlugu atuartut assaat pulatittarlugit maluginiartissinnaavatit.

Aamma tipit atorsinnaavatit. Imerfeeqqanut skåleeqqanulluunniit kanelit, seernartoq, lavendel, soya, kaffi kakaavilu immikkut kuilaarsinnaavatit. Atuartut sattaaserlugit taakkuninnga naamasaqartissinnaavatit. Aamma ussigassaannik annikitsukkaanik alussaateeqqanut piareersaasinnaavutit. Soorlu assersuutigalugu sukkut, taratsut, sikut seqummakui, uanitsut assigisaallu.

Sungiusaammi allaqqaneratut atuartut maluginiarnerminni/naamasaqarnerminni/ussigaqarnerminni pineqartumut "ajunngilaq!" imaluunniit "ajorpoq!" toqqartarsinnaavaat.

Saqqummiunneqartut tigussaasut pillugit atuartut oqaloqatigisinnaavatit: *Malugalugit/naamallugit/usserlugit qanoq ippa? Iluarusunnarpa? Maajunnarpa? Nillerpa? Pissanganarpa? Annilaanganalaarpa? Timimut qanoq misiginarpa?*

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

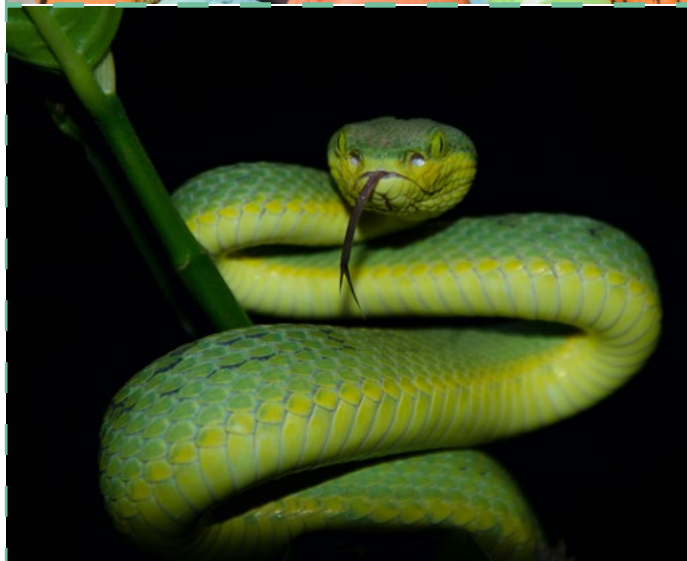
AJUNNGILAQ! AJORPOQ!

ASSIT: Ali Kobab, Annie Spratt, Atikah Akhtar, Dylan Shaw, Elizabeth Praetz, Frank Busch, Josephine Menge, Kyle Mackie, Mike Benna, Mockaroon, Mockup Graphics, Paul Bright, Piitannuaq Egede, Sagar Paranjape, Sticker Mule, Sven Brandsma

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

AJUNNGILAQ! AJORPOQ!

ASSIT: Ali Kobab, Annie Spratt, Atikah Akhtar, Dylan Shaw, Elizabeth Praetz, Frank Busch, Josephine Menge, Kyle Mackie, Mike Benna, Mockaroon, Mockup Graphics, Paul Bright, Piitannquaq Egede, Sagar Paranjape, Sticker Mule, Sven Brandsma

INUTTUT KILLISSAGUT

SIUNERTAA

Atuartut namminneq aammalu allat killissaannik eqqartuisinnaanissaat inuttut killissat ataqqineqartussaannerisa pingaassusiannik atuartut ilisimasaqarluarnissaat.

ATORTUSSAT

- ▶ Isiginnaagassiaq "Inuttut killissagut" www.paarisa.gl -imi nassaarineqarsinnaavoq imaluunniit USB-mi
- ▶ Suliassaq

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERI

ALLORIANEQ 1

Atuartut ilisimatikkitt maanna inuttut killissat eqqartorneqassammata. Inuttut killissat inummiit inummut assigiinnginnerat nassuiaatigiuk – aammalu pisumiit pisumut assigiinngissinnaasartut.

ALLORIANEQ 2

Isiginnaagassiaq www.paarisa.gl -imiittoq imaluunniit USB-miittoq "inuttut killissagut" atuartunut tamanut isiginnaartiguk.

ALLORIANEQ 3

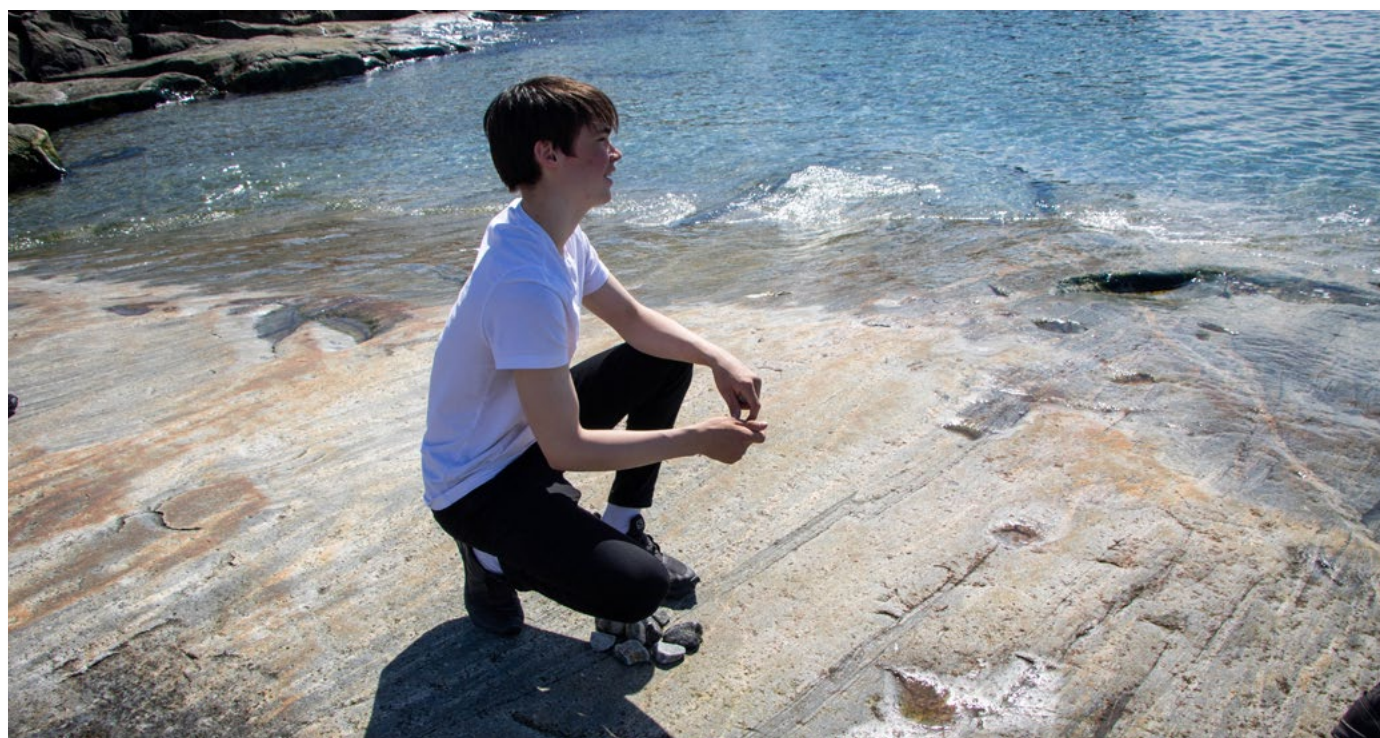
Atuaqatigiit aperikkitt:

- Isiginnaagassiaq sumut tunngava?
- Inuttut killissat suuppat?

ALLORIANEQ 4

Atuartut eqimattanut mikinerumaanut agguataakkit eqimattallu tamaasa suliassamik agguaassiffigalugit.

Atuartut maanna eqimattakkaarlutik apeqqutit taakkua suliassamiittut akissutisiniassavaat. Apeqqutit isiginnaagassiamut attuumassuteqarput.

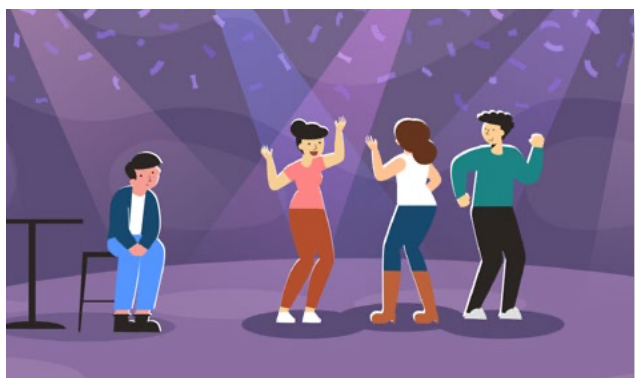
SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

INUTTUT KILLISSAGUT

INUTTUT KILLISSAT SUUPPAT?

- Isiginnaagassiami sofamik ilalimmik piso-qarpoq. Ajortumik siunertaqanngikkaluar-luni inuit allat killissaannik qaangiisoor-nis-samut allanik assersuuteqarsinnaavisi?
- Ilaanni allat nuannarisaat nuannarinngis-sinnaasarpagut. Kisimilu nuannarinagit misigigaanni peqataajumanani oqarniarneq ajornakusoorsinnaasarpog. Kisimi nuanna-rinngikkaanni qanoq oqaatiginiarneqarsin-naappat?
- Allat nuannarinngisaannik pisoqaraangat qanoq inuttaanni takuneqarsinnaasarpat?
- Pisumut iluaaginnittumik takusaqaraanni qanoq iliortoqarsinnaava?

INUTTUT KILLISSAT ASSIGIINNGILLAT

- Inuup kinaanera eqikkusunneranut aammalu qaqugukkut eqikkusunneranut apeqqutaava?
- Inuit ilaasa eqissineq inummik ilassinniner-minni imaluunniit baajeernerminni ileqqo-risarpaat. Allatigut qanoq ilassillunilu baajeertoqarsinnaaneranik eqqaasaqar-sinnaavisi?
- Qanoq ilassinneriaaseqarnissarput kia aalajangigassaraa?
- Inuup allap qanoq iliorluni ilassiniarnera, baajeerniarnera imaluunniit qujaniarnera nalunngissinnaavarput?
- Nammineq qanoq perusunnerunerluni qanoq takutinneqarsinnaava?
- Inuup allap eqinneqarnissani nuannarin-ngippagu qanoq takuneqarsinnaava?

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

INUTTUT KILLISSAGUT

INUTTUT KILLISSAT QAANGERNEQARAANGATA

- Ilaanni pisoq nuannarinerlugu nuannarinnginnerluguluunniit malugiuminaassinnaasarpog. Soorlu asannilersimatilluni naapeqateqarumanarluni aperinissamut sapiiserniarnermi iluaallortoqarsinnaavoq. Ajunngitsumik siunertaqarluni killissanik qaangiinnermit taanna taaneqarsinnaavoq. Inuttut killissagut nammeneq taamaallaat misilerartussaavagut – allat taamaaliusannngillat.
- Aamma piniariarnermi siullermeerluni perngaammik seqqorneq taamaassinnaavoq, aatsaavissuarluunniit portusuumut qallorneq imaluunniit allanik tusaasoqarluni nipituumik atuffassineq.
- Allanik ajunngitsumik siunertaqarluni killissamik qaangiinnermik assersuuteqarsinnaavisi?
- Sooruna ajunngitsumik killissanik qaangiinnerup aammalu ajortumik killissanik qaangiinnerup assigiinngissutai ilisimassallugit pingaaruteqartoq?

PAASISSUTISSAQ

Kikkulluunniit oqaloqateqarnissamik allaqateqarnissamilluunniit pisariaqartitsisut Tusaannga attavigisinnaavaat. Ajornartorsiutigisatit annertugaluarpata annikkaluarpataluunniit siunnersortimik ikiuussinnaasumik siunnersuisinnaasumillu piareersimasoqartarpoq. Kinaluunniit ajornartorsiorluni kisimiittutut misigissanngilaq. Tusaavatsigit.

Tusasseerussimagaluaraanniluunniit Tusaannga attavigineqarsinnaavoq, tassungami attaveqarneq akeqangilaq. Tusaannga pillugu annertunerusumik paasisaqarusukkuit imaluunniit ammasarfii takuniarukkit uunga isersinnaavutit: www.socialstyrelsen.gl

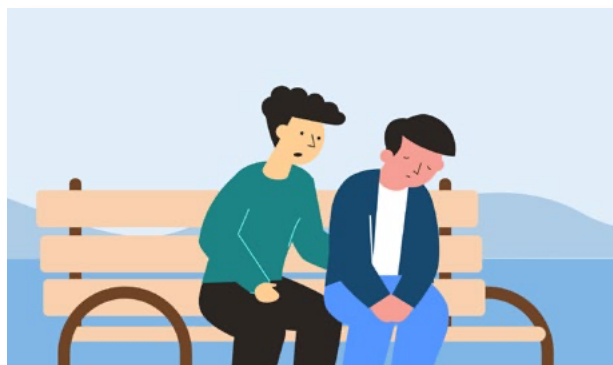
Attavissat:

SMS 1899 imaluunniit sianerfissaq 801180.

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

INUTTUT KILLISSAGUT

SOORUNA NAMMINEQ KILLISSAT ALLALLU KILLISSAAT ILISIMASSALLUGIT PINGAARUTEQARTOQ?

- Ilaasa killissatik qaangerneqarsimatillugit oqaatigiumaneq ajorpaat. Sooq taamaanner-soq nassuiaatissaqartissinnaavisiuk?
- Annilaangassuteqartumik aliasuuteqartumiluunniit ilisarimasasaqaraanni qanoq iliortoqarsinnaava?
- Nammineq ikiortariaqaraanni imaluunniit ikinngut ikiortariaqaraangat sumut ikiortisarsiorortoqarsinnaava?

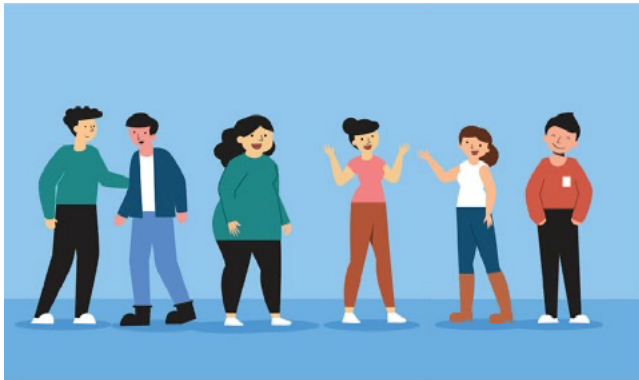

KILLISSANIK QAANGIISOQARTILLUGU QANOQ ILIORTOQARTARPA?

- Ilaanni inuttut killissat maluginngisamik allanit qaangerneqarsimasarput. Killissamik qaangiisoq kamannissaanik aliatsannissaaniluunniit kinguneqassagalarpat killissamik qaangiineq unitsissallugu pingaaruteqarpoq. Tamanna ajornartikkaanni oqarnissamut ikiortissarsiortoqassaaq.
- Pisinnaatitsissummik tunniussaqaqarnani illoqarfimmi fiistertuniluunniit allamik attorneqaraanni qanoq iliortoqarsinnaava?
- Ikinngut piumanngitsoq allamik attorneqarpat qanoq iliortoqarsinnaava?
- Inuk ilagisaq allanik piumanngitsunik attuannippat qanoq iliortoqarsinnaava?

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

INUTTUT KILLISSAGUT

INUTTUT KILLISSAT ATAQQINISSAANNUT QANOQ IKIOQATIGIISSINNAAVUGUT?

Inuttut killissat suunerisa tamatsinnit ilisimaneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Pisinnaatinneqartinnani inummut allamut iliuuseqannginnissap aamma attuuanninnginnissap tamanit ilisimaneqarnissaa pingaaruteqarpoq.

Kinaluunniit nuannarinngisaminik pisoqartillugu angertinniarneqartutut misiginnginnissaa pingaaruteqarpoq.

Kialluunniit sumut ikiortissarsiornissani nalussanngikkaa pingaaruteqarpoq.

- Maleruagassat taakkua tamanit paasineqarnissaat pillugu qanoq ikioqatigiissinnaavugut?
- Plakatinut atuarfimmuut nivinngarneqarsinnaasunut arlaannik siunnersuutissaqarpisi?
- Plakadini taakkunani qanoq allaqqasoqarsinnaava?

PAASISSUTISSAQ

Kikkulluunniit oqaloqateqarnissamik allaqateqarnissamilluunniit pisariaqartitsisut Tusaannga attavigisinnaavaat. Ajornartorsiutigisatit annertugaluarpata annikikkaluarpataluunniit siunnersortimik ikiuussinnaasumik siunnersuisinnaasumillu piareersimasoqartarpoq.

Kinaluunniit ajornartorsiorluni kisimiittutut misigissanngilaq. Tusaavatsigit.

Tusasseerussimagaluaraanniluunniit Tusaannga attavigineqarsinnaavoq, tassungami attaveqarneq akeqanngilaq. Tusaannga pillugu annertunerusumik paasisaqarusukkuit imaluunniit ammasarfii takuniarukkit uunga isersinnaavutit: www.socialstyrelsen.gl

Attavissat:

SMS 1899 imaluunniit sianerfissaq 801180.

ATTAVEQAATITIGUT PISSUSERISSAARNEQ

SIUNERTAA

Attaveqaatitigut arlaannik pisoqassappat atuartut namminneq iliuuseqarsinnaanissaat. Assinik siammarterinermut inatsisinik atuartut ilisimasaqarnissaat.

ATORTUSSAT

Suliassaq.

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERI

ALLORIANEQ 1

Suliassaq 1-imi assitaliunneqarsimasoq inuk mobiliminik tigummiartoq takutillugu atuartut sungiusaatissamut piareersakkit.

ALLORIANEQ 2

Atuartut maanna issiaqatertillu minutsini tallimani susoqarsimasinnaanera inuup isikkua malillugu eqqartussavaat. Siunnersuutitik allattussavaat.

ALLORIANEQ 3

Suliassaq 2 pisuusaartitanik assigiinngitsunik ikinngummit siunnersoqqusumik imalik atuartunut agguaaguk. Maanna atuartut ikinngutitik piviusuunngitsut siunnersorlugit suliaakkiissut immersussavaat.

Pisariaqartitsinermi Suliassaq 3 "inatsisit ima ima qarput" aammalu "attaveqaatitigut pissuserissaarneq" akissutitik pitsaasunik nassaarsiorfigineqarsinnaapput.

SULIASSAQ 1 - KOPIIGASSAQ

ATTAVEQAATITIGUT PISSUSERISSAARNEQ

SULIASSAQ 2 - KOPIIGASSAQ

ATTAVEQAATITIGUT PISSUSERISSAARNEQ

PISUUSAARTITAQ 1

Atuaqatima akornanni ilaanni oqaatsit sakkortuut atorneqartarput. Uanga aamma ajorniakujuppalaartumik pissusilersortartut ilagaannga. Nalunngilara arlalippassuit tamanna iluaagisaraat. Ippassakkunni arlaata Facebookikkut qupperneq "Hansip pissusaanut nuannarinningitsunut tamanut" pilersissimavaa. Uanga pineqarlunga nalunngilara. Qanoq iliussuunga? Inussiarnersumik Hans

Haluu Hansi. Uanga isumaqarpunga...

PISUUSAARTITAQ 2

Haluu! Arfininngormat fiistertuniikkama aalakuulaarsimagunarpunga. Eqqaamavara arlaata tujuuluga qullariarlugu naakka ivianngikkalu assiligaat. Maannakkullu kammalaatiga allappoq asseq taanna atuaqatima ilaannut nassiussuunneqarsimasoq. Nuannarinngilara. Qanoq iliussuunga?

Haluu. Naah qanorlimi nuanniik! Uanga isumaqarpunga...

SULIASSAQ 2 - KOPIIGASSAQ

ATTAVEQAATITIGUT PISSUSERISSAARNEQ

PISUUSAARTITAQ 3

Ippassaq atuaqatinni fiisteratta. Fiisteriannginnitsinni kammalaatinni pulaaqqaarpunga. Ania puiaasamik vodkasisimavoq aalakoorpugullu. Fiisterfitsinni aallaamarrapput, kingusissukkullu aatsaat angerlarpunga. Ullaqq iterama fiistimi pisunik eqqaamasaaqarpallaanngilanga niaqorlullungalu. Fiisteqataasut arlaat fiister-nitsinnit asserpassuarnik instagramimut ikkussuisimavoq. Assit arlallit uannut tunngasuupput inuillu assi-giinngitsunik oqaasertalersuisimallutik. Assimi ataatsimi tujuuluga qummoorsimavara oqaralu anillatsillu-gu, assimilu allami nukappiaqqamik kunissugaqarlunga. Assit taakkua internetimiitsikkusunngilakka! Qanoq iliussuunga? Inussiarnersumik Ane

Haluu Ane. Aliatsaqqagavit paasisinnaavakkit! Iliuserisinnaasat tassaavoq...

PISUUSAARTITAQ 4

Haluu ikinngut. Ullumi atuarfimmi Maasilu kamaakkatta. Atuarfimmiit angerlarama allaffigivaanga imannak "Inupalaajuvutit, toquinnaqiit!" Qanoq iliussuunga? Inussiarnersumik Suulut

Haluu Suulut! Aajuna uanga siunnersuutiga...

SULIASSAQ 3 - KOPIIGASSAQ

ATTAVEQAATITIGUT PISSUSERISSAARNEQ

INATSIKIT IMA IMAQARPUT

Internetikkut attaveqaatinik atuisuuguit assinillu nassiussisarlutit, taava inatsisit imarisaat ilisimassallugit pingaaruteqarpoq. Uani inatsisit imarisaat aammalu attaveqaatitigut pissuserissaarnermut tunngasut atuarsinnaavatit.

Soorlu ukua inerteqqutaapput pillaatissutaasinnaallutillu:

- Inuit mianernarnerpaaffiini assilinissaat taakkulu assit attaveqaatinut ikkunnissaat imaluunniit allanut nassiuussuunnissaat. Soorlu fiistini pisimasut, ilaannakortumik tamakkiisumilluunniit atisaqanngitsunik ilallit.
- Inuttai akuersiteqqaarnagit assinik mianernartunik attaveqaatinut ikkussineq.
- Inuit allat assiutaannik akuersitseqqaarnani attaveqaatinut ikkussineq.
- Inuit allat assiutaat mianernarsinnaasunik imallit akuersiteqqaarnagit siammarterneri nassiuussuunnerilu.
- Inuk alla pillugu kusananngitsunik internetikkut salluliornerit.
- Inuk akuersiteqqaarnagu inuttaanut tunngasut mianernarsinnaasut internetikkut saqqummiunneri.

Sikkerchat.dk aammalu "Når overgrebene går verden rundt – om billeder af seksuelle overgreb på børn og unge" Redbarnet, 2015

SULIASSAQ 3 - KOPIIGASSAQ

ATTAVEQAATITIGUT PISSUSERISSAARNEQ

INTERNETIKKUT PISSUSERISSAARNEQ

Internetikkut attaveqaatinik atuinermi nammineq killissavit imaluunniit allat killissaannik qaangiinnginnissaq anguniarlugu toqqissisimanartumik nuannersumillu atuinissaq eqqumaffigissallugu pitsaasuvoq.

Iliuuserisinnaasannut assersuutit:

- Attaveqaatini app-inilu atukkanni inuttut paasissutissat pigisatit illersortussanngorlugit inississinnaavatit.
- Assit suut internetimut ikkunnissaat imaluunniit nassiunnissaat eqqarsaatigilluaqqaartakkit.
- Inuit allat assingi aammalu assit nassiusaat akuersiteqqaarnagit ikkunnagillu nassiuttarnagit.
- Allatavit allatut paasineqarsinnaanera aamma eqqarsaatigeqqaartaruk.
- Attaveqaatitigut killissatit qaangerneqarpata atuisoq illit attaveqaatinnit mattuguk aammalu qaangiinera nalunaarutigiuk.
- Internetimi nuanninngitsunik misigisaqaruit taanna pillugu oqaloqateqarit.
- Internetimi ilisarimalikkannik naapitaqassaguit kisimiinnak.
- Internetikkut takusimasatit misigisimasatillu pillugit angajoqqaatit inersimasulluunniit tatigisatit allat oqaloqatigikkit.
- Attaveqaatitigut assigiinngitsunut isertaatit assigiinngitsuutikkit isertuullugillu.
- Inuttut paasissutissat ilinnut tunngasut nalusannut tunniuttarnagit.
- Isornartussamut piareersimagit. Inuit attaveqaatini naapitatit immaga killissamik qaangiinertalimmik siunertaqarsinnaapput, naak pitsaallutillu inussiarnersuugalualutik.

SUSOQARTORUNA?

SIUNERTAA

Inuit allat killissaasa qanoq qaangertoorne-qarsinnaaneri atuartut eqqartussavaat. Qanoq naaggaartoqarsinnaanera unitsitsisoqarsinnaaneralu atuartut oqaluuserissavaat.

ATORTUSSAT

- ▶ Suliassaq
- ▶ Natermi inissaq

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERI

ALLORIANEQ 1

Atuartut ilisimatikkit maanna qanoq killiliisoqarsinnaanersoq – aammalu inuit allat killissaannik qaangiinginnissaq anguniarlugu nakkutiginninnissaq eqqartorneqalersoq.

ALLORIANEQ 2

Suliassami assitaliunneqarsimasoq atuartunut agguaaguk imaluunniit allattarfikkut takutiguk.

ALLORIANEQ 3

Assimi susoqarnera atuartut oqaluuserissavaat: *Kiap quiagaa? Kiap quiaginngilaa? Sooq quinangila? Taavami?*

ALLORIANEQ 4

Atuartut marlukkaarlutik isiginnaagassiaaqqamik sanasapput, pisuusaartitap nuannersumut saakkiartornera takutissallugu. Assitaliunneqarsimasoq ilaarlugu nulukkut pussuisoqannginnissaata pingaarlunnarnera atuartunut erseqqissaassutigiuk.

Assitaliussami pisup kingorna susoqarnera isiginnaagassiaaqqap imarissavaa: *Niviarsiaaraq qanoq oqassava? Nukappiaraq qanoq oqassava? Sunalu marluullutik isumaqatigiissutigissavaat imaluunniit aaqqiissutigissavaat? Pisoq qanoq kinguneqarpa?*

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

SUSOQARTORUNA?

TAAVAMI MAANNA?

SIUNERTAA

Killissaq qaangerneqartillugu qanoq iliortoqarsinnaanera atuartut eqqartorlugulu eqqarsaatigissavaat. Killissap qaangerneqarnerani iliuusissatut periarfissat atuartunit ilisimalluarneqalissapput.

ATORTUSSAT

- ▶ Suliassaq
- ▶ Aqerluusat

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERI

ALLORIANEQ 1

Maanna meeqqat inuusuttullu nalaassinnaasaat assigiinngitsut pillugit suliaqalernersi atuartunut ilisimatitsissutigik.

ALLORIANEQ 2

Atuartut eqimattakkaanut mikisunut agguakkit. Suliasanik eqimattat tamarmik agguaassiffigineqassapput.

ALLORIANEQ 3

Aaqqiissutissatut siunnersuutit sorliit pitsaanerutinerlugit maanna eqqartussavaat. Aaqqiissut toqqagartik sooq toqqarnerlugu tunngavilersuillutik nassuiarlugu allattuissapput.

ALLORIANEQ 4

Kingullertut pisuusaartitanut akissutissat assigiinngitsut suuneri atuaqatigiit peqatigalugit eqqartorsigit. Pisuusaartitap tullianut ingerlaqqinnginnissinni pisuusaartitamut eqqartoriikkassinnut atatillugu eqqaasimasasi uteqqikkit. Atuartunut suliassat qaangerukkit ilinniartitsisumit atugassiat pisuusaartitanik maanna pineqartunik imallit nanissavatit. Taakkua ilinnuinnaq atugassiaapput.

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

TAAVAMI MAANNA?

PISUUSAARTITAQ A. NULUKKUT PATINNEQARNEQ

Naasunnguup Mira saneqqukkaangamiuk nuluni Mirap patiallattarmagit nuannarinngilaa.
Naasunnguaq qanoq iliussava?

Mira akillugu nuluatigut patiallassavaa. _____

Qimaassaaq Miralu avaqqutaarlugu qanillinaveersaassavaa. _____

Nuannarinagu Mira oqarfigissavaa. _____

Naasunnguup iliuuserisinnaasai allat suusinnaappat? _____

PISUUSAARTITAQ B. PORNONIK EQQARTUINEQ

Iliup, Mininnguup Tupernallu pornonik isiginnaaqatigiissallutik nuannaraat. Takusimasatik sumullu tunnga-sueneri pillugit atuarfimmi oqaluttuarterput. Najaqqap Suulullu tamakku tusassallugit nuannarinngilaat.
Najaaraq Suulullu qanoq iliussappat?

Eqqissiinnarlik, susoqarnavianngilarmi _____

Tamakkuninnga eqqartuileraangata klassi qimaannartassavaat _____

Ilik, Mininnguaq Tupernalu tamakkuninnga eqqartuiniaarunik allammukarsinnaanerannik piumaffigissavaat _____

Najaqqap Suulullu iliuuserisinnaasaat allat suusinnaappat? _____

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

TAAVAMI MAANNA?

PISUUSAARTITAQ C. AALAKOORPALLAARTUT

Aqqalu, Nukaaraq Suulullu arsaqatigiittarput sunngiffimminilu takullattaajuartarlutik. Fiisternerminni Nukaaqqamut nuannerpallaanngitsumik pisoqarpoq. Aqqalu Suulullu aalakoorpallaarput niviaalullu aamma aalakoorpallaartoq ingullugu aallartippaat. Qanoq arnarniarfigissanerlugu eqqartorpaat. Nukaaraq qanoq iliussava?

Sunngitsuusaaginnassaaq. _____

Quiassuaatigiinnassavai. _____

Aqqalu Suulullu killissamik qaangiinerannik oqaloqatigissavai unitsinniarsaralugillu. _____

Nukaaqqap iliuuserisinnaasai allat suusinnaappat? _____

PISUUSAARTITAQ D. KUNIINNAANNGITSOQ

Aviaajap Mika imminermunit ukiunik tallimanik angajulliusoq nuannarisorujussuanngorsimavaa. Imminnut tamarmik nuannariipput. Unnuit ilaanni Mikap Aviaaja qamuteralannik angalaarnissamut ilaseraa. Taassu-malu kingorna angerlarlutik filmimik isiginnaassamaarput. Qilanaarporlu. Angerlamulli apuukkamik Aviaajap malugisinnaavaa Mika filmerusunngitsoq allamilli eqqarsaateqartoq. Aviaajap Mika kunikkusuppaa, allamilli naamik. Aviaaja qanoq iliussava?

Sukkanerpaamik anissooq. _____

Mika nuannaralugu oqarfigissavaa kunikkusullugu allamilli naamik. _____

Allanik eqqartugassarsiussaaq. _____

Aviaajap iliuuserisinnaasai allat suusinnaappat? _____

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

TAAVAMI MAANNA?

PISUUSAARTITAQ E. KUNINNEQ

Hansi atuarfimmi fiistertuniippoq. Fiisti nuanneqaaq! Asannilerfigisimasaami aamma peqataavoq. Hansi kunissinikuunngisaannarpoq, unnumulli taamaaliorusukkalarpoq. Qanoq iliussava?

Massakkorluinnaq orneriarlugu kunissavaa! _____

Kunissanerlutik aperissavaa. _____

Taassuma nammineq iliuuseqarnissaa utaqqiinnassavaa. _____

Hansip iliuuserisinnaasai allat suusinnaappat? _____

PISUUSAARTITAQ F. IVIANNGISSIORTINNEQ

Atuaqatigiinni nukappiaqqat marluk Pipaluup saneqqutilerleri tamaasa ivianngissiorniartarpaat. Taamaalioqqunagit arlaleriarluni oqarfigisaraluarpai, illaannartarput asuli pineraannartarlutik. Atuaqataasut arlallit aamma takunninnikuupput illaqataaginnartarlutilli. Pipaluup tamanna nuannarinngilaa, kisiannili aamma pikkunaatsutut isigineqarusunngilaq. Pipaluk qanoq iliussava?

Akiniaalluni nukappissat taakku nulusigut patiallalaaginnassavai. _____

Nukappissat taakkua qanillinaveersaaginnassavai. _____

Atuarfimmi inersimasumik oqaloqateqassaaq. _____

Pipaluup iliuuserisinnaasai allat suusinnaappat? _____

ILINNIARTITSISUMUT QUPPERNEQ

TAAVAMI MAANNA?

PISUUSAARTITAQ A. NULUKKUT PATINNEQARNEQ

Isumaqatigiissuteqarnikuusimagaanni nulukkut patiallaneqarneq nuannersuusinnaavoq. Akuersisimanani nulukkut patiallaneqarneq killissanik qaangiineruvoq nuanniitsuullunilu. Nulukkut patiallaneqarnissamut akuersaarsimagaluaraanniluunniit isuma allanngortinneqarsinnaajuaannarpoq. Kialluunniit timaa, inuttaanut nuanniitsumik kingunilimmit, attorneqartussaangilaq. Quiasaernerinnaagaluarpuunniit naamik.

PISUUSAARTITAQ B. PORNONIK EQQARTUINEQ

Pornonik isiginnaarneq ilaasa pissanganartissinnaasarpaat oqaluuserinerilu nuannerlutillu quianarsinnaasarlutik. Pornonullit tunngasunik tusaassalluni kissaatigisimanngikkaanni allat atoqatigiinnerinut tunngasut oqaatsillu atornerqartut killissamik qaangiinnaasarpot. Sunik tusagaqarusunneq inummiit inummut assigiinngitsuusarpot. Atoqatigiinneq pillugu ikinngutit oqaloqatigerusukkaanni, taakkua inuillu allat tusaasut, aamma tamakkuninnga tusaanissaminnut eqqartuinissaminnullu piumassuseqarnerat qulakkeeqqaagassaavoq.

PISUUSAARTITAQ C. AALAKOORPALLAARTUT

Allat killissaannik qaangiinnginnissaq pingaaruteqarpoq – taamatuttaaq inuit avatangiiserisat ataqqinissaat pingaaruteqarpoq, kinaluunniit akuersaarsinnaallunilu naaggaarsinnaavoq. Inuit allat killissaannik qaangiinnermi aalakoorpallaarneq utoqqatsissutissaangilaq. Soorlu illoqarfimmi fiistertuniluunniit killissamik qaangiisoqartoq takusimagaanni tamanna unitsinniarneqartussaavoq. Nammineq unitsissinnaangikkaanni ikiortissarsior-toqartariaqarpoq. Nammineq unitsissinnaangikkaanni politiinut aamma sianertoqarsinnaavoq.

Pisuusaartitami uani Nukaaqqamut, pisup aqaguani ikinngutimi oqaloqatiginissai, isumassarsiatsialaasinnaavoq. Taamatut pissusilersorsimanerat pitsaasuunngitsoq oqarfigisinnava.

ILINNIARTITSISUMUT QUPPERNEQ

TAAVAMI MAANNA?

PISUUSAARTITAQ D. KUNIINNAANNGITSQ

Qaqugukkulluunniit kunimmut, eqitsinnissamut atoqatigiinnissamullu naaggaartoqarsinnaavoq. Qanorluunniit illua tungerisap kissaatigitiginera takusinnaagaluaaraanni aamma nammineq kissaatigeqqaartariaqarpoq. Imminut qimerloornikkut oqaloqatigiinnikkullu tamanut pisoq nuannersuunersoq misissussallugu qulakkiissallugulu pingaaruteqarpoq. Illugiilluni piumagaanni aatsaat atoqatigiittoqarsinnaavoq.

PISUUSAARTITAQ E. KUNINNEQ

Illua tungerisap kunikkusunnera naatsorsorniassallugu nalorninarsinnaavoq. Tamanna paasiniassagaanni pitsaasuvoq kuninnginnerani kunissinnaanerlugu apereqqaarnissaa. Aperineqarnani kunitsilluni tupannarsinnaavoq, immaqalu kamaammernermik aliatsannermillu aamma misigititsisinnaalluni. Aappariikkaluaraanni-luunniit kuninneqarnerlu nuannarigaluaraanniluunniit qaqugukkulluunniit kuninneqarnissamut naaggaartoqarsinnaavoq.

PISUUSAARTITAQ F. IVIANNGISSIORTINNEQ

Qanorluunniit nuanneraluarpat, pissanganaralarpat asuleernerinnaagaluarpalluunniit inuup akuersaarnera qulakkeertinnagu allap ivianngiinik attuisoqaqqusaanngilaq. Akuerineqaqqaartinnani allat timaanik attuisoqaqqusaanngilaq. Kissaatiginngisamik attorneqaraanni unitsinneqartariaqarpoq. Iluaqutaanngippallu inersimasumik ikiortissarsiortariaqarpoq.

ILINNIARTITSISUMUT QUPPERNEQ

TAAVAMI MAANNA?

KINGUAASSIUTITIGUT ATORNERLUINEQ SUUA?

Kinguaassiutitigut atornerluineq sorpassuusinnaavoq. Sunalu suunersoq ilaanni inissikkuminaassinnaasarpog. Inersimasut meeqqanik eqitaarinnissinnaapput, kuniuillutik aammalu paaqqutarinnillutik – ajunngitsumimmi meeraanissamut tamanna pingaartupilussuuvog. Aamma tunissutisiassaannik tunisinnaavaat eqil-lugillu. Kisianni taamaaliorneq atoqatigiinnermut sammisuussanngilaq, aammalu assinganik utertiffigineqarnissamik piumasaqaatitaqassanani. Timimi inuup nam-mineq pigisai attorneqassanngillat. Meeqqamut nuanniilliutaasussamik isertuus-sapalaanngortussamilluunniit oqaaseqartoqassanngilaq.

Kinguaassiutitigut atornerluineq aamma meeqqanik pilersinneqarsinnaavoq, soorlu angajulliunerunit imaluunniit timikkut tarnikkullu nukittunerusutut inissisimasunit.

Kinguaassiutitigut atornerluineq inersimasunit meeqqanillu angajullernit/ anginernit pilersinneqartut aamma makkunannga imaqarsinnaapput:

- Meeqqap kinguaassiutaanik attuualaarinninneq
- Inersimasup kinguaassiutaanik attuinissamut milunnissamulluunniit meeqqamut piumaffiginninneq
- Atoqatiginninniarpalaartumik meeqqamik kunissineq. Soorlu oqqap atorneratigut
- Meeraq inersimasumut peeraanerarlugu/aappaanerarlugu oqarfigalugu
- Meeraq atoqatigalugu
- Meeqqap saavani nammineq kinguaassiutininik attuuaneg
- Meeqqap pornonik isiginnaartinneqarnera
- Meeqqap timimini nammineq piinik attuuaninnermi, isertugaataanissaanik oqalunneq
- Meeraq taama pisaq, taama pineqarnini nuannarigaa oqarfigissallugu
- Nammineq atisaqarnani assimik nassiussineq
- Meeqqat atisaqarnani assinganik aammalu kinguaassiutaasa assinganik piumaneq
- Meeraq isiginnaajutigalugu atoqatigiinnermut tunngasinnaasunik iliuuseqaqqunera
- Meeraq allanut oqaqqusaannginneranik siorasaarineq

TASSA – UANGAAKU NAMMINEQ PIKKA!

SIUNERTAA

Atuartut inuttut killissat suunerinik ilisimasaqarneru-lissapput. Inuttut killissat assigiinngitsueneri atuartut ilisimalissavaat.

ATORTUSSAT

- ▶ Suliassaq
- ▶ Qalipaait aappaluttoq qorsullu

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERI

ALLORIANEQ 1

Maanna inuttut killissat inummiit inummut assigiinngit-sueneri sammeneqassammata atuartut ilisimatikkitt.

Inuttut killissat aamma inuit kikkut peqatigineri apeqqu-taalluni nikerarsinnaasarneri sammeneqassapput.

ALLORIANEQ 2

Atuartut tamaasa suliassamik inuup timaanik titartakka-mik tunikkitt. Atuartut maanna timiminna quinaturpaaf-itik qorsummik ammalortulissagaat oqarfigikkitt.

ALLORIANEQ 3

Atuartut sanilerisami titartarsimasaat takussavaat mak-kualu oqaluuserissallugit: *Sumiiffiit ammalortulersimasa-si assigiiffeqarpat? Tamassi ammalortulikkasi assigiippat? Soormitaava assigiinngillat?*

ALLORIANEQ 4

Maanna atuartut qalipaait aappaluttoq tigussavaat timi-minnilu namminneq pigisat taassuminnga krydsilis-savaat. Nassuiaatikkitt inuttut timimi nammineq pigisat tassaammata inuit allat apereqqaarnatik attoqqusaan-ngisaat.

ALLORIANEQ 5

Atuartullu ukua eqqartorsigit:

- Inuttut timimi nammineq pigisat qanoq paasisariaqarpat?
- Sukkut immitsinnut attorsinnaanerput sooq assigiinngissuteqarpa?
- Sukkut attorneqarnissaq kiap aalajangigassarivaa?
- Timimi nammineq pigisat attorneqarnissaannut inuup kinaanera apeqqutaava?
- Timikkut nammineq pigisat akuersisimatinnani attorneqarpata qanoq iliortoqarsinnaava?

KILLILIISA

Killiliisa meeqqat silarsuaanni suliaqartunut ilitersuusiaavoq. Atuartumik kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimasumik naammattuissaga-luaruit qanoq iliuuseqarsinnaanerlutit tassani paasisaqarsinnaavutit. Iltersuusiaq uani nani-sinnaavat www.paarisa.gl, ilinnut nassiussassan-ngorlugu inniminnarsinnaavat imaluunniit pdf-ingorlugu aallugu.

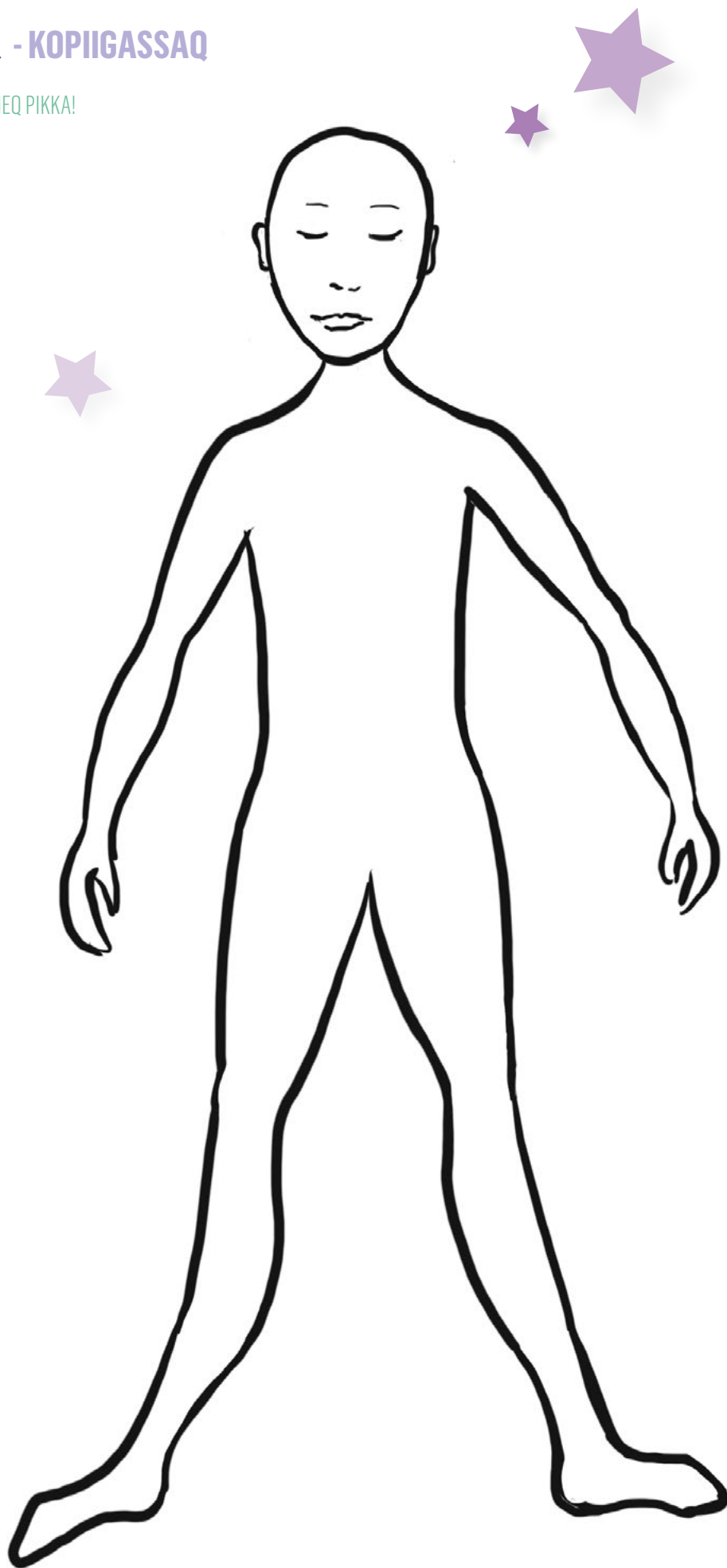
SIUNNERSUUT

Inuttut nammineq pigisat eqqartornerini atuartut ikorfartorniarlugit assersuutitut makkua pulaf-figineqarsinnaapput: ullorsuutini allattugaatit, perusuersarfimmiittarneq imaluunniit isertuus-saqarneq.

Sungiusaammi uani atuartut kinguaassiutitigut kannguttaatsuliorfigineqarsimasut qisuariaateqar-sinnaaneri nakkutigissavatit. Atuartut pisariaqar-titsisut oqaloqatigikkitt kingornalu kinguaassiutiti-gut kannguttaatsuliorfigineqarsimasumut atuar-fiup suleriesissatut aalangiussimasai malikkitt.

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

TASSA – UANGAAKU NAMMINEQ PIKKA!

MIKI, AJUNNGILATIT?

SIUNERTAA

Kinguaassiutitigut innarliineq atuartut nassuiarsinnaasagaat. Innarliisumik ilisimasaqarnermi iliuusissatut periarfissat suunerinik ilisimasaqarneq.

ATORTUSSAT

- ▶ Suliassaq
- ▶ Qiuutit

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERI

ALLORIANEQ 1

Atuartut ilisimatikkitt maanna oqaluttualiaaraq "Miki, ajunngilatit" kinguaassiutitigut innarlerneqarnermut tunngasoq atualerissi.

Sammissap imarisaata pingaassusia, kisiannili aamma eqqartussallugu nuanniissinnaanera tujorminarsinnaaneralu atuartunut ilisimatitsissutigikkitt. Sungiusaatit sammissallu eqqartornissaat pingaaruteqartut oqaatigiuk, pisariaqalissappammi qanoq iliuuseqarsinnaanermik ikiuussinnaanissamillu ilisimasaqarfiulissapput. Atuartut peqataarusunngitsumik ilaqassappata tamanna ajunngitsoq paasitikkitt – tassami atuartut kisimiillutik aamma tamanna eqqartorsinnaammassuk.

ALLORIANEQ 2

Oqaluttualiaaraq atuartut namminneq imaluunniit eqimattakkaarlutik atuassaneraat, imaluunniit illit atuffassissutigissanerlugu nalileruk. Periarfissat taakkua pingasut tamarmik ajunngillat, immaqali taakku arlaat atuartuutinnut tulluarnerusoq illit malugisinnaavat.

ALLORIANEQ 3

Suliassaq 1-imiittoq oqaluttualiaaraq atuarussiuk aammalu atuareersimalerussiuk atuartut qanoq innerisa nakkutiginnissaat eqqumaffigissavat. Atuartullu ingerlat-siinnarnissamut ajorpasinngippata, taava atuartut peqatigalugit imarisaa eqqartorsiuk.

- Kimut tunngava?
- Susoqarpa?
- Qanoq naava?
- Soormita atuakkiortup oqaluttualiaaraq una allassimavaa?
- Oqallisigineqaqqusaanngitsoq (paquminartog) sunaava?
- Oqaluttualiaaqqat taamaattut oqallisigineqaqqusaanngitsutut ippat?
- Aappiuppat – sooq?

NANGISSAAQ ►

SIUNNERSUUT

Atornerluineq meeqqat pisuussutiginnngisaannarmassuk, inerteqqutaammat pisoqarsimatillugulu oqaatigineqartariaqarmat atuartunut paasitinnissaa pingaaruteqarpoq. Atuartut oqarfigikkitt oqaloqateqarnissamik pisariaqartitsisut oqaloqatigisinnaagitit aammalu ikiortariaqarpata piareersimallutit.

MIKI, AJUNNGILATIT?

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERISA NANGINNERAT

ALLORIANEQ 4

Atuartut eqimattakkaanut mikinerumaanut agguakkit, taakkunungalu Suliassaq 2 oqaaseqaatinik imalik agguaaguk. Atuartut oqarfigikkit kipparissukkaat oqaaseqaatinik imallit qortassagaat.

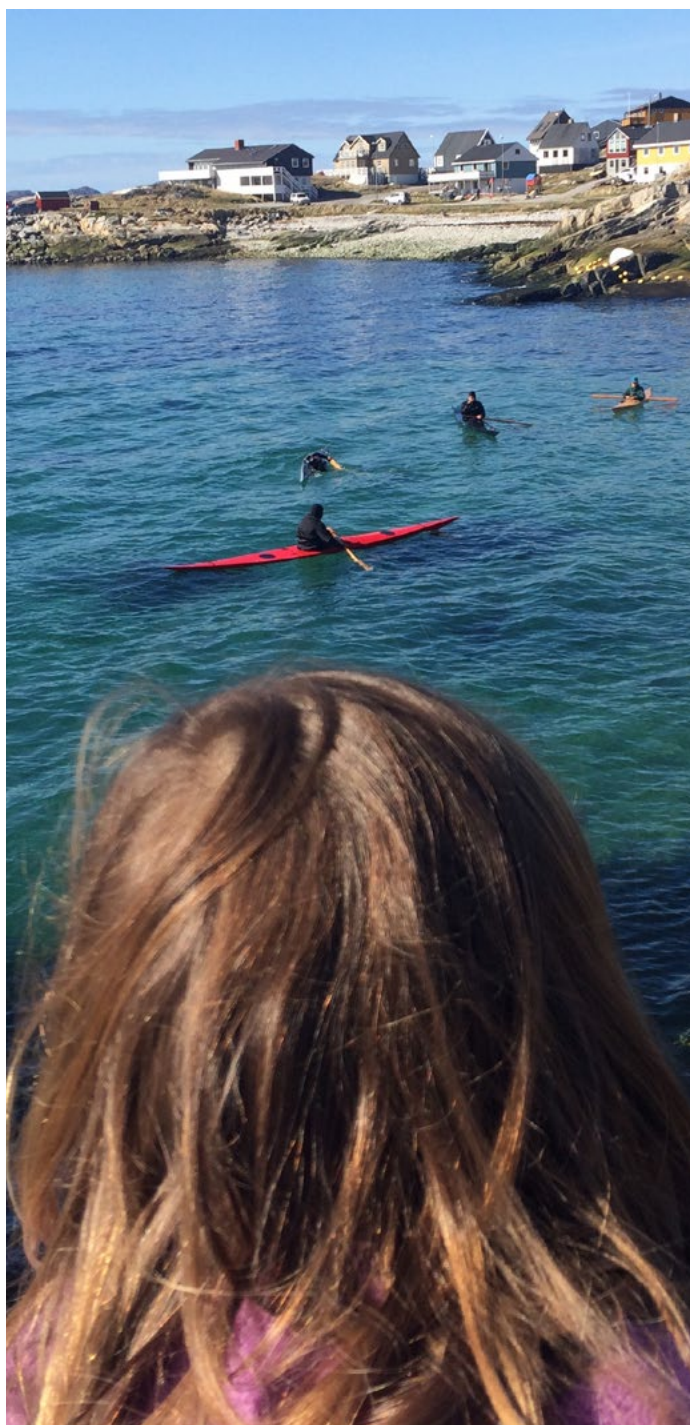
ALLORIANEQ 5

Atuartut paarlakaallutik kortimik makitsisassapput nipituumillu makitartik atuartassallugu.

Taassuma kingorna eqimattaqatigiullutik kortimi allaqqasoq sooq meeqqanit inuusuttunillu ilisimaneqarnissaata pingaaruteqarnera eqqartortassavaat.

ALLORIANEQ 6

Atuartut suliassaminnik ingerlatsinerini eqimattakkaat tulleriaallugit ornillattaarsinnaavatit nalornisoqas-sappallu ikiortariaqarpata ikiorlugit. Taamatuttaaq nuanniilliortoqalersimanersoq nakkutigisinnaavat. Una arlaleriarlugu atuaqatigiinnut oqaatigisinnaavat: *"Eqqaamallugu qaquguluunniit oqaloqatigiumallunga saaffigisinnaagassinga – ikiorniarlusi maaniippunga"*.

Miki, ajunngilatit?

Oqaluttualiaaraq, Sofie Boyesenimit allanneqarsimasooq

Ilagisaasa allat arnap nipaa qataatsoq qanoq nalunnguassanerannik ilitersuisoq tusaavaat. Mikili tusarnaangilaq. Mikimummi nipi taanna amiilaajummer-nartuuvoq. Arnarlunniit taanna peqanngikkaluaraangat, unnuakkut kisimiilluni siniffimminiikkaluaraangamilunniit tusaasinnaajuaannarpaa. Allaanngilarmi niaqqumi iluaniittoq taqqamani illaatigaluni issialluni.

Nalunnguarnermi ilinniartitsisuat arnaavoq takisuunik taartunik sukangasumik tunummut qileqqasunik nujalik. Aappillarissumik, isinullunniit annernangajat-tumik, kukii qalipaateqartarput. Marlunngornerillu tamaviisa nal. 16:30 naluttar-fimmut Mikip apuunnissaanut utaqqisarpoq.

Mikip naluttartuunissani nammineq qinigarinnigilaa. Namminermi arsartartooru-sunnerugaluarpoo. Ataataali isumaqarpoq aasat tamaasa kangerlummuk angal-lammik angalajuartaramik nalussinnaasariaqartoq. Ataataatami puttaqutit tali-nut atisakkat saniatigut aamma puttaqut aqaanngitsoq atortittarpaa. Aasaq manna nalunnermik ilikkarluarsimaguni puttaqutit talimut atisakkat atortaria-qartarunnaartussaassavai.

Taamaattumik marlunngornerit tamaviisa naluttarfimmukartarpoq. Aallaq-qaammuk ajorpallaanngilaq. Taavali pisoqarpoq. Taanna eqqartorneq ajugaa. Marlunngornerit pingasut matuma siorna pisimasooq. Sapaatip-akunneri pingasut unnuami sinnattupilunnerit imminullu ajoreqqajaanermik imallit. Ullumikkut aamma aggartariaqarpoq. Naluttarfimmut igalaarsualimmut, tassani timersuu-taasivini North Face atorlugu illummut matukku appakaaffissaminut. Klorisun-nitsumik isigassunnitsumillu atisaajartarfilimmut. Tipip taassuma Mikip tuui qe-rattartutut misigitissinnaavai. Nalunnermik ilinniartitsisortik qiviarsinnaanngilaa. Tamanna ajornarpoq. Taamaattumillu aamma nakkutigisinnaanngilaa.

QUPPERNEQ 1

SULIASSAQ 1 - KOPIIGASSAQ

MIKI, AJUNNGILATIT?

Atisaajartarfiliarpoq. Nukappiaqqat allat nilliapput. Allarutiminnik imminnut anaalerupput. Amerlanerit namminerminnit nallorinnerupput. Taamaattuminguna taamani sapaatip-akunneri pingasut matuma siorna qanoq ilioruni pikkorinnerulernissani eqqartorniarlugu sungiusaasumi allaffianukartoq.

Allaffimmut pulaarnini tamaviat eqqarsaatigilersinnagu imminut unitsippoq. Eqqarsaatigerusunngilaa.

Timimigut qeratangajattumik pissuseqarluni naluutini uffaataluni ativai. Timitik qaqorsaaserluartussaavaat. Sivuallaamillu atisaqannginnissani pinaveersaarumallugu tuaviorpoq.

Inersuarmut iserpoq. Pipaluup qungujulluni aalateriffigaa. Aappaluartumik naluuseqarpoq. Miki ammut isigiinnarpoq. Pipalullu imermi pinnguarluartarsimagualarput. Nukappiaqqani maanna kisiartapajaalluni ikkattumiiginnarpoq. Pequerlutik ammut imminnut nusuttaallutik pisaraluarput. Maannali taamaalior-nissani nakerinngilaa.

Nalunnermut sungiusaasuat siggarpoq. Nipipalaaq ipittoq. "Tamassi maanngariaritsi!" ilinniartitsisoq suaarpoq.

Isigigaani malugisinnaasorivaa. Namminerlu katersuunnerminni ammuinnavik isiginiarsarivoq.

Taava sungiusaasuat oqalulerpoq. Peqataasut agguataartarpai kissassernissaallu aallartittarlugu.

Tamatumuunali allamik aamma oqaasissaqarpoq: "Soorluuna suli itisuumukartussaartoq! Miki, peqataajartorit!"

Miki qerattaannarpoq. Niaqquminillu ileqimisaartorpoq.

"Miki pikkorissinikooqaatit. Unammillernalaartumik misiliinissannut piareeqqasimassaatit."

Miki aammaarluni ileqimisaartuinnarpoq.

QUPPERNEQ 2

SULIASSAQ 1 - KOPIIGASSAQ

MIKI, AJUNNGILATIT?

Saneqqamigut toorneqarpoq. Pipaluk. "Qaa Miki, taamaaliorarit!" nillerpoq.

Mikip Pipaluk ajappaa. Sakkortunaalaarlugu. Pipaluk Aqqaluup tungaanut uppip-poq, qujanartumilli Aqqaluup nikuilluarateqqippaa. Sungiusaasoq oqaaseqanngilaq. Pipaluulli ajuallassimarpasilluni isigaa. Utoqqatserniarluni qanini ammale-raluarpaa, Pipalulli naluttarfiup sinaanut periikatappoq pissillunilu. Peqatigiit tamarmik agguataarlutik siammareersimapput. Pikkorinnerit itisuumut ingerlaarput. Nammineq ikkattumiippoq Pipalulli isiginnaarlugu. Maanna aqqaamamat ersernerluttumik taamaallaat takulaarsinnaavaa. Utoqqatsernariaqaraluarpoq nassuiaateqarlunilu. Sungiusaasortilli ersigalugu oqarsinnaanngilaq. Sungiusaasormi tassaannaagaluarpoq siggartaatik uppatikkaarlu illarnarisassaq. Ersigisassaanngitsoq.

"Nå Miki, imeq taama ersigitiginiarukku ikani ikkannermi pissikkusunngilatit?" Sungiusaasumuna nipaa, assaalu tuimini malugilerpaa. Sanimut kukinut tarngut aappillarissoq qissigisinnaavaa. Assaap attormani allaanngilaq nillertorsuarmik kuineqarluni, anersaartorunnaarluni – allaffimmimi pisoq eqqaamalluarpaa, pisi-masumullu utersaartinneqarpoq, iikkamut tulalluni nikorfasoq qanilliarlorluni oqarmat "Nissutit naluttartut niuisut ittuunersut misissortariaqarpakka." Assani nillertut niunit qummut ingerlaartippai, sakiaa attuuavaa tuiilu tagiartorlugit. "Tagiartortilluni ilaa iluaq, Miki?" oqarpoq, Mikillu tassani nipi nuanniitsumik siu-nertaqartooq malugeqqaarpaa.

Miki illikaamivoq pisimasumiillu niaqqumini ingerlaartumit aamma peerluni. Sungiusaasup eqqaaniikkusunnani arpalluni qimaguppoq, toqqisisimanarnerum-mat, imermukarpoq.

Misarpallak!

Erngup iluani nipit allat tammarput, angusinnaanngilaani. Kisianni erngup iluani toqqoqqajuaannarsinnaanngilaq. Anersaarniarlunilu nuigami erngup killinganit nakkukkaani takuaa.

Siumut utimullu naloqattaarput, ikkannerusumi siumut utimullu.

QUPPERNEQ 3

SULIASSAQ 1 - KOPIIGASSAQ

MIKI, AJUNNGILATIT?

Mikip nalunnini kisiviat eqqarsaatigaa. Tamanna pikkoriffigivaa. Naggataatigullu 15 minutsit pinnguaannarsinnaapput. Tamatumuuna Pipaluup Noah pinnguaqatigaa. Miki naluttarfiup teqequani nikorfavoq, sianilluanngitsutullu misigaaq. Uninngaannarnissanili annilaangagaa. Ilami sungiusaasuata imermut ikilluni pinnguaqatiginialeraluarpani. Arsaq aappaluttoq tiguua, milorujuppaa tungaanullu nalulluni. Tassani imermi puttavoq. Arsatut inuuneq ajorsinnaanngilaq.

"Qaqivusi!"

Tamarsuarmik sungiusaasup eqqaaniittunut majuartarfiit tungaannut ingerlaarput. Nukappiaqqat ilaat aqquataani illarput pinngussanillu plastikkiusunik imminnut milloortarlutik. Mikip arsaq sakkortuumik paaraa. Qaqigami nassarpaa inaalikkiartorlugulu. Tassanngaannarli atisaajartarfimmut nassaruummerpaa. Kisianni eqqarsaatini tamanna meerarpalugaa. Taamaalioqqusaanngillammi.

Allarutini issiaarfimmut aavaa timiminullu nermullugu. Atisaajartarfiliarnialermat sungiusaasoq aqutissaanut assiuppoq. "Miki, sooruna pegataarusuppiannigitsutit?"

Mikip sivikitsuaqqamik isaatigut toqqarlugu qiviartoorpaa, seeqqisali tungaanut qiviapallappoq. Taamaattoqarneratali kanngusunermik misiginissaanut naammappoq. Allaffik piumanngikkaluarluni eqqaaqqippaa. Sapaatit-akunneri arlallit qaangiutereeraluartut sooruna suli tassaniittutut misiginartog?

"Nukitit kusanat!" Sungiusaasoq oqarpoq, maannali iggiarlungajattumik sallaanerusumik nipeqarpoq. Kukiffanillunilu meqqunissimavoq. "Tassa naluttartut taama timeqartarput. Kakkaak tununni nukitit!" Nulumigut patiallammani pussummanilu qisuariarpoq. "Tassa taakkua atorukkit naluttartutsialanngussaaitit." Kukkusimassaaq, ilami assai timaani suli angalaarput, soq tassuuna, tassuuna nalunnermut attuumassuteqanngilluinnartukkut attussavaa, assanili illuanngilai, illuartinngilai.

QUPPERNEQ 4

SULIASSAQ 1 - KOPIIGASSAQ

MIKI, AJUNNGILATIT?

"Miki, tusarnaaraluarpit?" Nipipalaaq siutaani qitsuaasutut ippoq, malugaalu qis-sasiliivilluni, taassuma saavani, Pipaluup saavani, tamarmik saavanni, taamaa-liorsinnaanngilarli, taamaaliorsinnaanngikkaluarpoq!

Arpalluni sanioqqutipallappaa, sukkangaarami qisuariarnissaanik periarfissin-ngitsoorlugu. Pipaluup tupassimalluni suaartaraani nateq masattoq arpaffigaa, atisaajartarfikkut, nukappiaqqat arpattut sanioqquaannarlugit arpassuataar-poq...

"Miki!"

Nipili naluttarfiup silataani unissutigisaa taannaanngilaq amiilaarnartoq. Ataataaliuna biilit saavani paatsuungaqaqaluni nikorfasoq. "Miki, sooruna naluusaan-naavit?"

Miki uneqqissaarluni nikorfavoq, malugaalu naluttarfimmiikkunnaarsimalluni. Aninissaminulli aqutissarsisimalluni.

"Miki, qiaavutit?" Ataataa saavani seeqqummerpoq eqillugulu. Qulliilu tassan-ngaannaq anialerput, Mikimmi qullini aniatinnaveersaarsimangaaramigit isuma-qalersimagaluarpoq qiasinnaanani. Ataataa kamanngilaq. Miki pakkusimaagin-narpaa.

"Arlaata qinngasaaramitit? Kingullertigut nipaannerusutit aamma malugaara." Ataatami nipaa siutimi nalaani tusaavaa.

Miki manittorpoq. "Aasaru kangerlummut ilaasarusuppunga, ataata."

"Soorunami! Marluullutami angalasarpugut!" Ataataa paatsuungarपालuppoq. Assaminik Mikip nujai tagiarpai. "Sooq ilaassanak isumaqaleraluarpit?"

Miki nangaavoq. Sungiusaasumimi timini attuuasimammagu kanngugalugu oqaatigiuminaatsippaa. Nalunnermummi tamanna ilaaginnarpoq.

QUPPERNEQ 5

SULIASSAQ 1 - KOPIIGASSAQ

MIKI, AJUNNGILATIT?

Inersimasunngorniaaraanni, puttaqutillu talinut atisakkat atornagit aallaqataa-sarniaaraanni nalunneq ilikkartariaqarpoq. Kisianni nuannarinngilaa. Nuannarinngilaa.

"Allat nalunnguaqatigisalersinnaavakka?" kiisami oqarpoq. "Allamik sungiusaa-sullit?"

Ataataata qinnguni eqippaa. "Maannakkut sungiusaasorisat sugami?"

Miki akinngilaq, timaatigulli qiiaammerneq ingerlaarpoq.

"Qaa Miki, sugami?"

Miki ileqimisaartuinnarpoq.

Ataataa nikuippoq. "Atisatit maanna aalerpakka. Iluamik eqqartussavarput taava. Biilnut ikiniarit, Miki."

Biilini qiakujulluni naluttarfiup imiata timaanut nipputtutut misiginarnerani oqaaseqarniarnani aalajangerpoq. Ataataatami nalunnermut sungiusartartunut allanut nuunnissaa akuerissappagu suna tamarmi iluarsissaaq. Taava maannakkut sungiusaasuni takooqqinngisaannassavaa. Kisianni taava immaga aamma Pipaluk takooqqissanngilaa, allatummi ajornassaaq. Nuunnissani anguniarlugu piumasani sukataaruttariaqarpaa. Taava unnukkut sininniartilluni nipipalaaq taanna tusaasarunnaassavaa.

Unnukkut pisuusaartitamik filmertillutik aatsaat Miki silattuaqilerpoq. Sungiusaasuni nammineq immaga takooqqinngisaannassavaa. Kisiannili taanna arnaq sulii meerarpassuarnut sungiusaasuuginnassaaq.

"Uumasupiluk toquttariaqarpara" isiginnaagaanni sapiitsup aappani niviarsiaaraq taartunik nujalik Pipalummuk eqqaanartooq oqarfigaa. "Tamatta pilluta."

Mikip mamakujuttutukkani ilivai. Qaniani sukkoq nipoqqaaluppoq.

QUPPERNEQ 6

SULIASSAQ 1 - KOPIIGASSAQ

MIKI, AJUNNGILATIT?

"Miki, ajunngilatit?" ataataata aperivaa. Filmimummi malinnaavallaarsimanngilaq. Miki nakkutiinnarsimavaa, erninnguamimi qungujoqqinnissaa utaqqisimagaluarpaa.

Miki ataataminut saappoq. Qullini aniniarsarisut malugai. Kanngusukkunnaarsimavorli. Namminermi qulliit taakku pilersinngilai, sungiusaasuataakua pilersitai.

Oqaatsillu kisivimmik taanna arnaq unitsissinnaavaat.

QUPPERNEQ 7

SULIASSAQ 2 - KOPIIGASSAQ

MIKI, AJUNNGILATIT?

Inersimasut meeqqanik aappaqaqqusaanngillat

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, peqqutigalugu ...

Meeqqap ilisarisimasaa, immaqalu nuannarilluagaa
aamma innarliisuusinnaavoq.

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, peqqutigalugu ...

Meeraq kinguaassiutitigut innarlerneqarsimatilluni
oqarnissamik ajornartitsisinnaavoq. Oqarniaraannili ikinngummik
peqateqarnissaq isumassarsiatsialaasinnaavoq.

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, peqqutigalugu ...

Isertuussap iluaatsumik nuanniilliortippatit, taava isertuussaq
taanna pitsaasuunngilaq oqaatigineqartariaqarlunilu.

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, peqqutigalugu ...

Atornerlunneqarsimaneq qangali pisimagaluarpalluunniit sulkortuumik
inerteqqutaavoq. Qangali pisimagaluarpalluunniit oqaatigineqarsinnaajuaannarpoq.

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, peqqutigalugu ...

SULIASSAQ 2 - KOPIIGASSAQ

MIKI, AJUNNGILATIT?

Meeqqap kinguaassiutitigut innarlerneqarsimanini
nammineq pisuussutiginnigisaannarpaa.

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, peqqutigalugu ...

Inuit ilai, meeqqamut aningaasanik tunissutinilluunniit tunniusseriarlutik,
taarsigassaqaqarneraallutik meeraq atoqatigiinnermut tunngasunik
piumasaqarfigisinnaasarpaat. Qanorluunniit amerlatigisunik meeraq
tunissutisisimagaluaruni atoqatigiinnermut tunngasunik taarsigassaqaqannigisaannarpooq

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, peqqutigalugu ...

Meeqqap taama pineqarnini nammineq pisuussutigigaa paasitinneqarsinnaasarpooq,
uffa taamaattoqarnera meeqqap pisuussutiginnigisaannaraa

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, peqqutigalugu ...

Inersimasooq meeqqamut oqaqqusinngikkaluarpalluunniit meeraq inersimasumut
allamut, soorlu ilinniartitsisuminut oqassaaq. Inersimasup kamaammernissaa
aliatsannissaaluunniit annilaangagigaluaruanniluunniit oqaatigisariaqarpoq.
Aammali Tusaannga attavigineqarsinnaavoq.

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, peqqutigalugu ...

PAASISSUTISSAQ

Kinaluunniit oqaloqateqarnissamik allaqateqarnissamilluunniit pisariaqartitsisoq Tusaanngamut attaveqarsinnaavoq. Inuttut ajornartoorfitit annertuppata annikippataluunniit siunnersuisinnaasumik ikiuisinnaasumillu piareersimasooqarpoq. Kinaluunniit ajornartorsiortilluni kisimiissanngilaq. Tusaavatsigit. Tusasseerussimagaluaruanniluunniit Tusaannga attavigineqarsinnaavoq, akeqanngilaq.

Tusaannga pillugu annertunerusumik paasisaqarit imaluunniit ammasarfii uani takukkit www.socialstyrelsen.gl

Attavissat:

SMS 1899 imaluunniit sianerfissaq 801180.

ILINNIARTITSISUMUT QUPPERNEQ

MIKI, AJUNNGILATIT?

Inersimasut meeqqanik aappaqaqqusaanngillat

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, pissutigalugu inersimasut ilaat meeqqamik nuannarinninnerarsinnaasarmata isertortumilluunniit aappariinnerarsinnaasarmata. Meeraalluni suna eqqortuunersoq sunalu eqqunngitsuunersoq ilaanni nalunarsinnaasarpog, kisianni inersimasog meeqqamik aappaqaqqusaanngilaq.

Aamma meeqqap ilisarisimasaa immaqalu nuannarilluagaa innarliisuusinnaavoq

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq meeqqamik innarliisut amerlasuutigut ilaqutaasarmata imaluunniit ilaqutariinnut qanittumik ikinngutaasuusarlutik. Innarliisog pitsaasaartuusinnaavoq nuannersuulluni, meearli kisimeeqatigalugu muminganik allarujussuusinnaalluni.

Meeraq kinguaassiutitigut innarlerneqarsimatilluni oqarnissamik ajornartitsisinnaavoq. Oqarniaraanili ikinngummik peqateqarnissaq isumassarsiatsialaasinnaavoq

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, pissutigalugu taamatut nalaataqarsimatilluni misigisaq kisermaatissallugu artornarmat. Oqaatiginissaanut alloriarnissaq ajornarsinnaavoq. Immaqa ikinngummut oqaatigeqqaassallugu ajornannginneruvoq, kingorna taava inersimasumut oqaatigineqarsinnaalluni. Meeraq paasitinnegassaaq taamatut oqaatiginninnissaq sapernartuusog tamannalu aamma paasinarloq, kisiannili oqaatiginera aamma oqiliallannartuusog.

Isertuussaq iluaalliornartumik nuanniilliortitsippat, taava isertuussaq taanna pitsaasuunngilaq oqaatigineqartariaqarlunilu

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, pissutigalugu sivisuumik taamatut isertuussaqarneq nalinginnaasutut misiginarsisinnaammat, allaat taamatut nuanniitsumik isertuussaqarani qanog misigisimanarnersoq puigorneqarsinnaammat. Meearpassuit paasineqannginniassagamik isertuussartik illersussallugu pinngitsuusaarnissaminnik ilikkarluarsimasarput.

Innarlerneqarsimaneq qangali pisimagaluarpalluunniit sulkortuumik inerteqqutaavoq. Qangali pisimagaluarpalluunniit oqaatigineqarsinnaajuaannarpoq

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, pissutigalugu kinguaassiutitigut innarlerneqarsimagaanni ataasiaannarsimagaluarpalluunniit aammali arlalippassuariarluniluunniit pisoqarsimappat apeqqutaatinnagu, ukiorpassuillu qaangiussimagaluarpataluunniit suli pimoorunneqartariaqarpoq. Kinguaassiutitigut innarlerneqarnikuusimagaanni oqaloqateqartarnissaq pisariaqartarpoq. Oqaatigineratigut iluaqutissamik ikorsiisoqarsinnaasarpog.

ILINNIARTITSISUMUT QUPPERNEQ

MIKI, AJUNNGILATIT?

Meeqqap kinguaassiutitigut innarlerneqarsimanini nammineq pisuussutiginnisaannarpaa

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, pissutigalugu meerarpassuit kinguaassiutitigut innarlerneqartartut ilarpassui pisoq nammineq pisuussutigigaat innarliisumit ilisimatinneqartarmata. Inersimasumit taama oqarfigitilluni meeqqamut killiliinissaq ajornarsinnaasarpog.

Inuit ilai, meeqqamut aningaasanik tunissutinilluunniit tunniusseriarlutik, taarsigassaqaqarneraallutik meeraq atoqatigiinnermut tunngasunik piumasaqarfigisinnaasarpaat. Qanorluunniit amerlatigisunik meeraq tunissutisisimagaluaruni, atoqatigiinnermut tunngasunik taarsigassaqaqngisaannarpog

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, pissutigalugu meeqqat ilai tunissutisisimatillutik taarsersugassaqaqarnerminnik ilisimatinneqartarmata – imaluunniit meeqqamut tunissutinik akiliiniartoqartarmat. Tassunga meeraq akisussaaqataasunngortinneqartarpoq, tamannalu ajorluinnarpog.

Meeqqap taama pineqarnini nammineq pisuussutigigaa paasitinneqarsinnaasarpog, uffa taamaattoqarnera meeqqap pisuussutiginnisaannaraa

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, pissutigalugu meeraq oqarfigineqartarsimaguni nammineq iliuutsimigut imaluunniit taamak isikkoqarami meeqqap nammineq pisuussutigigaa, taava pisumut nammineq pisuusutut misiginini upperilersinnaasarmagu.

Inersimasog meeqqamut oqaqqusinnikkaluarpalluunniit meeraq inersimasumut allamut oqassaaq, assersuutigalugu ilinniartitsisuminut. Inersimasup kamaammernissaa aliatsannissaaluunniit annilaangagigaluaanni oqaatigisariaqarpoq. Ammali Tusaannga attavigineqarsinnaavog

Tamanna ilisimassallugu pingaaruteqarpoq, pissutigalugu pisimasog pillugu annissinissaq oqaluttuarnissarlu ajornartutut misiginarsinnaasarmat. Sorpassuarnik takorluuisoqarsinnaavog. Inersimasunit upperineqarnaviarnani, pillarniarneqassalluni, arlallit aliatsatsissallugit. Inersimasog oqaqqusisimatinnagu meerarpassuit oqarneq ajorput, ilami inersimasog aalajangiisuusussaammat.

EQQARTORTIGU

SIUNERTAA

Nammineq innarlerneqarsimagaanni imaluunniit innarlerneqarsimasumik naapitsigaanni iliuusissatut periarfissat atuartunit ilisimaneqalissapput.

ATORTUSSAT

- ▶ Suliassaq
- ▶ Natermi inissaq

SUNGIUSAATIT NASSUIARNERI

ALLORIANEQ 1

Atuartut ilisimatikkit artorsaateqartumik immaqalu nuanninngitsumik isertuussaqartumik ikinnguteqaraanni qanoq ikiuttoqarsinnaanera maanna sammissagassiuk.

Oqaloqateqarnissamik noqqaanissamut sungiusaatinik ilaqarmat atuartut aamma ilisimatikkit.

Atuartut aamma paasitinneqassapput ini toqqissisimafiusoq pillugu isumaqatigiissut atorlugu oqallinnermi peqataaniarnatik tusarnaartuuginnarniarlutilli aalajangersinnaammata.

ALLORIANEQ 2

Atuartut pingasukkaarlugit imaluunniit sisamakkaarlugit eqimattanut agguakkit. Eqimattat tamaasa suliassamik tunikkit.

ALLORIANEQ 3

Atuartut eqimattakkaatut suliassaq atuassagaat paasitikkit.

ALLORIANEQ 4

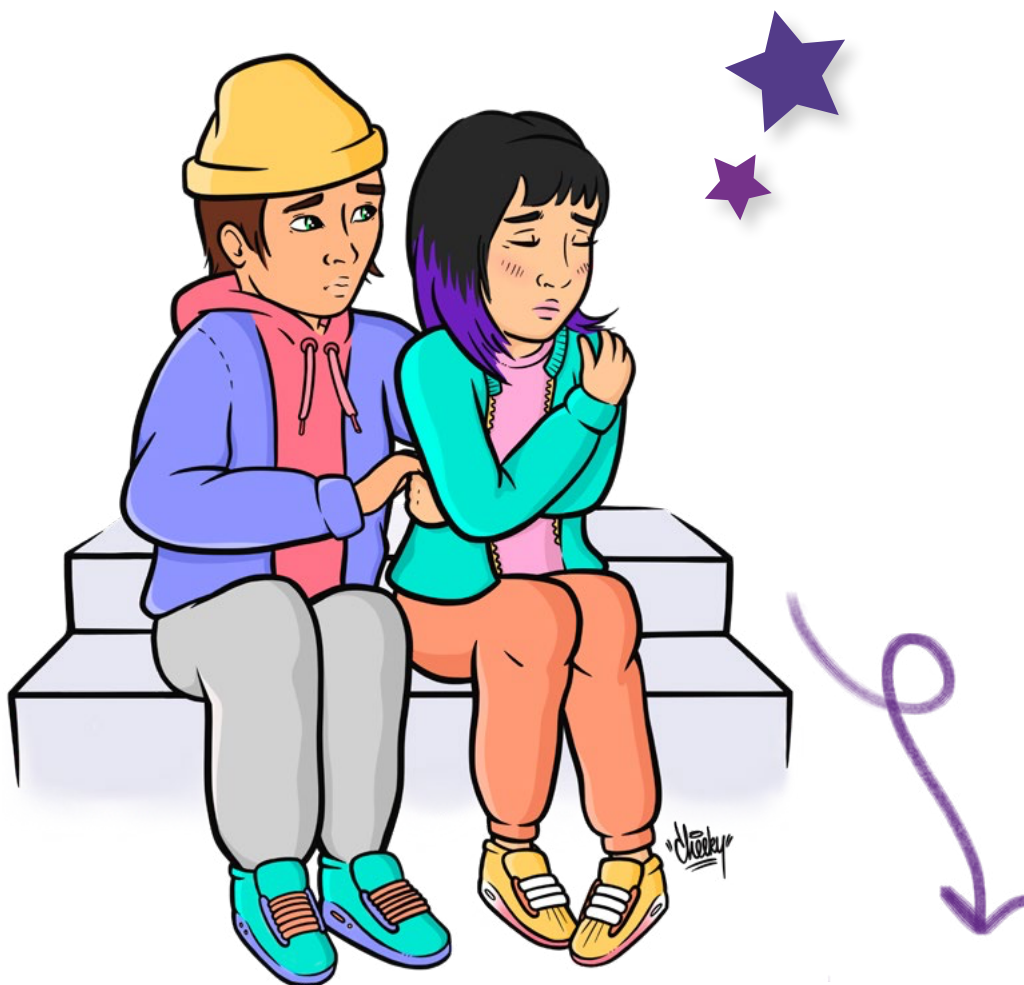
Eqimattakkaat maanna Mininnguaq Eilalu pillugit allataq eqqartussagaat paasitikkit.

Soorlu makkua oqaatigisinnaavatit: "Niviarsiaqqap nikal-lunganera nuanninngitsumik misigisaqarsimaneranik patsiseqarsinnaasoq pasitsaqqavusi. Immaqa oqaatigiu-minaatsitaminik iluaalliutigisaminillu isertuussaqarpoq. Niviarsiaraq qanoq ikiorsinnaavisiuk? Sumut ikiortissarsiortoqassava?"

SULIASSAQ - KOPIIGASSAQ

EQQARTORTIGU

KINAASSUTSIMIK ISERTUUSSILLUNI SIUNNERSUISARFIK

Kikkulluunniit oqaloqateqarnissamik allaqateqarnissamiluunniit pisariaqartitsisut Tusaannga attavigisinnaavaat. Ajornartorsiutigisatit annertugaluarpata annikkaluarpataluunniit siunnersortimik ikiuussinnaasumik siunnersuisinnaasumillu piareersimasoqartarpoq. Kinaluunniit ajornartorsiorluni kisimiittutut misigissanngilaq. Tusaavatsigit.

Tusasseerussimagaluaraanniluunniit Tusaannga attavigineqarsinnaavoq, tassungami attaveqarnek akeqanngilaq. Tusaannga pillugu annertunerusumik paasisaqarusukkuit imaluunniit ammasarfii takuniarukkit uunga isersinnaavutit:

www.socialstyrelsen.gl

Attavissat:

SMS 1899 imaluunniit sianerfissaq 801180.

MININGUAQ AAMMA EILA

Mininnguaq Eilalu mikinerminniilli ikinngutigilluartaupput. Aamma oqaloqatigiissinnaajuaannarnikuupput.

Kingullertigut Mininnguup Eila matugalluttuinnartoq allatullu pissusilersortalersoq malugaa. Eila isikkut toqqarluni qiviassaarpoq Mininnguarlu avaqqutaartalerlugu. Arlaannik pisoqarsimamera Mininnguup malugisinnaavaa. Oqaloqatigerusuppaa attavigiuminaapporti.

Qanoq iliorsinnaava?

GRÆNSER

Afsnittet her består af ti øvelser, der handler om personlige grænser. Formålet med øvelserne er at styrke eleverne i at mærke egne og andres grænser og respektere dem.

Afsnittet om grænser begynder med, at eleverne får kendskab til, hvad en personlig grænse er. Det gør de i en øvelse, hvor de skal mærke, hvor tæt de har lyst til at stå på et andet menneske. Dernæst er der en øvelse, hvor eleverne skal gætte en følelse ud fra ansigtsudtryk. Herefter kommer en række øvelser, hvor det er godt at være opmærksom på elevernes reaktioner. De sidste tre øvelser handler helt eller delvist om overgreb, og det er derfor vigtigt at lave øvelserne i den rækkefølge, de er sat op. Ved at følge rækkefølgen vil du som underviser lettere kunne have en føling med dine elever. Emnet overgreb berøres direkte i novellen "Er du ok, Miki?" og den efterfølgende øvelse "Lad os tale om det".

KILLILIISA

Killiliisa er en håndbog til fagpersoner, der arbejder med børn. I bogen kan du læse om, hvordan du skal håndtere det, hvis du møder elever, der har været udsat for seksuelle overgreb. Du kan finde håndbogen her www.paarisa.gl. Du kan enten få den tilsendt eller hente den som pdf.

HVAD ER SAMTYKKE?

Samtykke er, når man udtrykker, at man er enig, giver tilladelse eller tilslutter sig noget. Man kan fx give samtykke ved at udtrykke et ja til en flirt eller til sex, og det kan se ud på flere måder. Det kan være med ord eller med kropssprog, fx hvis man smiler og rykker tættere på den anden person. Man kan også løfte øjenbrynene for "ja" og rynke på næsen for "nej". Samtykke er en måde at bekræfte, at man ønsker at deltage.

Man kan altid stoppe med at give samtykke, hvis man holder op med at have lyst til det, man har sagt ja til. Man kan også godt give samtykke til en ting, men ikke til en anden. Det kan fx være samtykke til at flirte, men ikke til at kysse. Derfor er det vigtigt, at man er opmærksom og tjekker ind med hinanden for at sikre, at alle er enige om, hvad der skal ske.

RYG MOD RYG

FORMÅL

Eleverne får kendskab til, hvordan det føles, når en personlig grænse overskrides.

Eleverne får erfaring med at sætte ord på, hvordan det føles, når en personlig grænse overskrides.

MATERIALER

Gulvplads.

ØVELSESBESKRIVELSE

TRIN 1

Fortæl eleverne, at det nu skal handle om at mærke, hvordan grænser kan føles i kroppen. Det skal også handle om, hvordan man kan se på andre, hvor deres grænse er.

TRIN 2

Elevernes skal gå sammen to og to. Du kan sætte eleverne sammen, eller eleverne kan vælge selv – men det skal være en, de er trygge ved.

TRIN 3

Bed dem placere sig med ryggen mod hinanden så tæt som muligt.

Gå nu rundt blandt eleverne og spørg nogle af dem, hvordan det føles at stå på den måde.

TRIN 4

Bed nu eleverne vende sig om uden at gå væk fra hinanden. Gå igen rundt og spørg, hvordan det føles at stå på denne måde. Du kan spørge om, hvad eleverne gør med kroppen. Måske vender de ansigterne til siden, griner eller bøjer kroppen bagover.

TRIN 5

Nu skal den yngste person i hvert par finde en behagelig afstand at stå i, uden at tale med den anden om det. Når alle par har lavet den nye afstand, gå du igen rundt og spørger ind til, hvad den anden part synes om den afstand, der er valgt.

TRIN 6

Til sidst spørger du hele klassen:

- Hvorfor føles det anderledes at stå ansigt til ansigt end ryg mod ryg?
- Hvordan kunne I mærke, at det føltes ubehageligt at stå så tæt?
- Nogle kan lide at stå tættere sammen end andre. Hvad fortæller det?
- Hvad er forskellen på at stå tæt på en, man kender, og en man ikke kender? Fx når man står tæt på fremmede i byen, til fest, på et dansegulv eller til en koncert?
- Hvorfor tror I, det er nemt at forstå andres grænser i denne øvelse, men at det er svært for mange, når de for eksempel er til fest?
- Hvorfor er det vigtigt at respektere andres grænser?

GÆT EN GRIMASSE

FORMÅL

*Eleverne kan vise følelser ved at bruge kropssprog.
Eleverne kan aflæse andres kropssprog.*

MATERIALER

- ▶ Arbejdsark
- ▶ Saks
- ▶ En pose eller en skål

ØVELSESBESKRIVELSE

TRIN 1

Fortæl eleverne, at det nu skal handle om at vise følelser uden at sige noget. Øvelsen gælder også om at gætte, hvilken følelse andre prøver at vise.

TRIN 2

Del et arbejdsark ud til hver elev. Print også et, hvor sætningerne klippes ud. Fold papirlapperne sammen på midten og læg dem ned i en pose eller en skål.

TRIN 3

Gennemgå følelserne på arket sammen med eleverne, så alle ved, hvad alle udtryk betyder. Der er tomme bokse, hvis du eller eleverne synes, der mangler nogle følelser.

TRIN 4

En elev starter med at gå op og trække en papirlap. Man må ikke sige, hvad der står. Eleven skal nu prøve at vise følelsen med ansigtet og kroppen. Man må ikke sige noget, heller ikke lyde. Resten af klassen skal prøve at gætte følelsen.

TIPS TIL UNDERVISEREN

Når en elev gætter rigtigt, kan den elev være den næste til at trække et ord og vise en følelse. Hvis det er de samme, der gætter, kan du også lade turen gå på skift, så alle kommer op og prøver. Man kan sagtens starte forfra, hvis der er flere elever end papirlapper.

Hvis eleverne ikke er trygge ved at lave øvelsen foran klassen, kan du også sætte eleverne sammen to og to. Her skiftes eleverne til at trække et ord og vise en følelse.

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

GÆT EN GRIMASSE

JEG ER GLAD	JEG ER I TVIVL
JEG ER DOVEN I DAG	JEG ER MISTROISK
JEG ER FORVIRRET	JEG ER KED AF DET
JEG ER RASENDE OG VRED	JEG ER GENERT
JEG ER FORNÆRMET	JEG ER SPÆNDT
JEG ER BANGE	JEG ER NERVØS
JEG ER SUR	

JA TAK! NEJ TAK!

FORMÅL

Eleverne kan beskrive, hvordan kroppen reagerer på noget, der er rart, og på noget der ikke er.

Eleverne ved, at alle har personlige grænser og kan reagere forskelligt på den samme ting.

MATERIALER

Arbejdsark.

ØVELSESBESKRIVELSE

TRIN 1

Fortæl eleverne, at de nu skal undersøge, hvordan man kan reagere forskelligt på den samme ting.

Sig til eleverne, at de skal se et billede og hver især sige, om de tænker "ja tak" eller "nej tak" om det, der er på billedet.

Forklar eleverne, at der for eksempel kan være et billede af en slange. En slange vil nogle sige "ja tak" til, fordi de synes, en slange er flot eller sej. Andre vil sige "nej tak", fordi de synes, en slange er uhyggelig eller måske ser ond ud? Nogle vil hverken sige "ja tak" eller "nej tak", fordi de ikke synes noget særligt om den, og måske er ligeglade med slanger.

Det er vigtigt at sige til eleverne, at alle reaktioner på billederne er rigtige. Der er ikke nogen reaktion, der er forkert eller bedre end andre.

TRIN 2

Sæt eleverne i grupper med 2-4 i hver. Del et sæt arbejdsark (som er klippet ud) med billeder ud til hver gruppe.

TRIN 3

Eleverne skal lægge billederne i en bunke med bagsiden opad og på skift trække et billede. Når man har trukket et billede, skal man tale om, hvad man hver især synes:

- Hvad er der på billedet?
- Er det rart at se på? Er det ikke rart at se på? Er det begge dele?
- Synes man, at kortet hører til i "ja tak" eller "nej tak"?

FORTSÆTTES

JA TAK! NEJ TAK!

ØVELSESBESKRIVELSE FORTSAT

TRIN 4

Tal med eleverne om følgende spørgsmål. Du kan enten gå rundt til bordene under øvelsen, eller du kan tale med klassen i fællesskab til sidst.

- Kom der nogen lyde eller reaktioner? Var der nogen, der sagde lyde som for eksempel: *Aaaah... Nååååå, Ew! Åh nej!*
- Hvad kan de lyde tyde på?
- Hvor kan man mærke, om man har lyst til det på billedet?
- Hvor i kroppen kan man mærke det?
- Hvordan føles det, hvis man ikke har lyst til det på billedet?
- Kan man se på andre, hvad de synes?
- Hvordan kan det føles, hvis man ser en, man synes ser dejlig ud?
- Hvordan kan det føles, hvis der er nogen, der gør eller siger noget, man ikke bryder sig om?
- Hvordan kan det føles, hvis der er nogen, der roser en og giver komplimenter? Eller hvis en, man godt kan lide, kommer tæt på en?

TIPS TIL UNDERVISEREN

Du kan supplere billedkortene med fysiske ting, som eleverne kan røre ved. Brug ting med forskellige teksturer og skjul dem i papkasser. Det kan for eksempel være kogt spaghetti, en blød bamse, en skål med glaskugler, isterninger, tapetklister. Lad eleven via et mindre hul putte hånden ned og mærke.

Du kan også bruge dufte. Put eksempelvis kanel, eddike, lavendel, soya, kaffe og kakao i små skåle eller glas. Giv eleverne bind for øjnene og lad dem dufte. Du kan også lave små smagsprøver med små mængder på teskeer. Det kan blandt andet være sukker, salt, isterninger, løg og så videre.

På samme måde som i øvelsesbeskrivelsen kan eleverne efter at have rørt/duftet/smagt sige, om de synes "ja tak" eller "nej tak". Brug de forskellige fysiske ting til at tale med eleverne om: *Hvordan er det at røre ved/dufte til/smage på? Dejligt? Ulækkert? Koldt? Er det spændende? Bliver man lidt nervøs? Hvordan kan man mærke det i kroppen?*

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

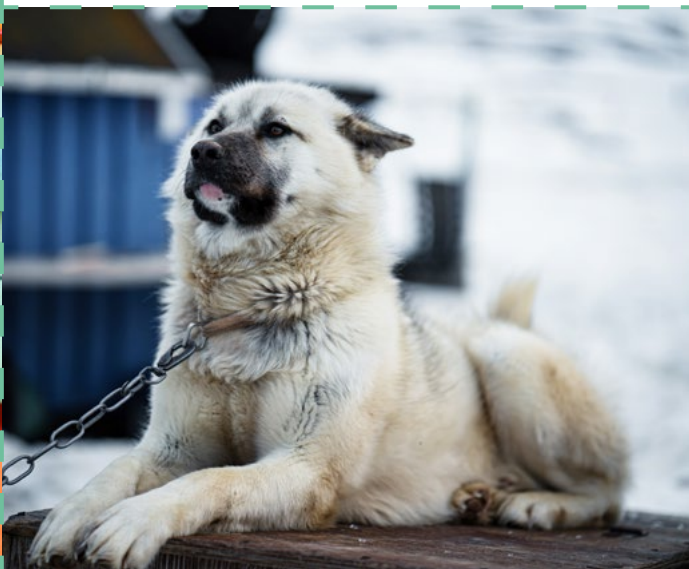
JA TAK! NEJ TAK!

Fotos: Ali Kobab, Annie Spratt, Atikah Akhtar, Dylan Shaw, Elizabeth Praetz, Frank Busch, Josephine Menge, Kyle Mackie, Mike Benna, Mockaroon, Mockup Graphics, Paul Bright, Piitannuaq Egede, Sagar Paranjape, Sticker Mule, Sven Brandsma

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

JA TAK! NEJ TAK!

Fotos: Ali Kobab, Annie Spratt, Atikah Akhtar, Dylan Shaw, Elizabeth Praetz, Frank Busch, Josephine Menge, Kyle Mackie, Mike Benna, Mockarooon, Mockup Graphics, Paul Bright, Piitannuqaq Egede, Sagar Paranjape, Sticker Mule, Sven Brandsma

VORES GRÆNSER

FORMÅL

*Eleverne kan tale om egne og andres grænser.
Eleverne har kendskab til vigtigheden af, at personlige grænser respekteres.*

MATERIALER

- ▶ Filmen "Vores grænser" på www.paarisa.gl,
- ▶ Arbejdsark eller USB stik.

ØVELSESBESKRIVELSE

TRIN 1

Fortæl eleverne, at det nu skal handle om personlige grænser. Forklar at personlige grænser er forskellige fra person til person - og fra situation til situation.

TRIN 2

Vis filmen "Vores grænser" på www.paarisa.gl eller USB stik. fælles for hele klassen.

TRIN 3

Spørg klassen:

- Hvad handlede filmen om?
- Hvad er en personlig grænse?

TRIN 4

Del eleverne i mindre grupper og giv hver gruppe et sæt af arbejdsarkene. Eleverne skal nu i fælleskab i grupperne finde svar på de spørgsmål, de finder på arkene. Spørgsmålene tager udgangspunkt i filmen.

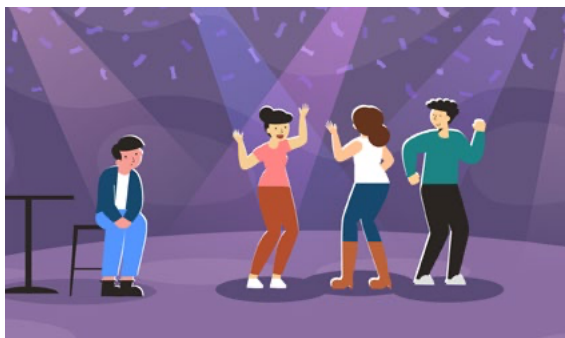
ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

VORES GRÆNSER

HVAD ER EN PERSONLIG GRÆNSE?

- I filmen ses en situation med en sofa. Kan I komme med andre generelle eksempler på, når nogen kommer til at overskride andres grænser, uden at mene noget ondt med det?
- Nogle gange synes andre, at noget er sjovt, men man synes ikke selv om det. Det kan være svært at sige fra, hvis man er den eneste, der ikke synes, det er sjovt. Hvordan kan man få sagt, at der er noget, man ikke kan lide eller vil være med til, selvom man måske er den eneste?
- Hvordan kan man se på andre, at der er noget, de ikke kan lide?
- Hvad kan man gøre, hvis man ser en, der er utilpas med det, der sker?

PERSONLIGE GRÆNSER ER FORSKELLIGE

- Er der forskel på, hvem man har lyst til at kramme - og hvornår?
- At kramme er en måde, som nogle mennesker hilser og siger farvel på. Kan I nævne andre måder at hilse og sige farvel på?
- Hvem bestemmer hvilken måde, man skal hilse på?
- Hvordan kan man vide, hvordan den anden vil hilse, sige farvel eller for eksempel sige tak på?
- Hvordan kan man vise, hvad man selv helst vil?
- Hvordan kan man se på andre, hvis de ikke kan lide at få en krammer?

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

VORES GRÆNSER

NÅR ENS GRÆNSER BLIVER OVERTRÅDT

- Nogle gange kan det være svært helt at vide, om man kan lide noget eller ej. Hvis man for eksempel er forelsket og skal tage sig mod til at spørge om en date, kan det næsten føles ubehageligt. Det kan kaldes, at man overskrider sin egen grænse på en god måde. Det er kun en selv, der skal udfordre ens personlige grænser – det skal andre ikke gøre.
- Det kan også være at være på jagt og skyde for første gang, at klatre højere end nogen-sinde før, eller læse noget højt for andre.
- Kan I komme med andre eksempler på, at personlige grænser overskrides på en positiv måde?
- Hvorfor er det vigtigt at kende forskellen på at få overskredet personlige grænser på en dårlig og en god måde?

INFORMATION

Alle som har brug for at tale eller skrive med nogen, kan kontakte Tusaannga. Der sidder rådgivere klar til at hjælpe og rådgive dig om dine problemer, uanset om de er store eller små. Ingen skal sidde alene med sine problemer. Vi hører dig.

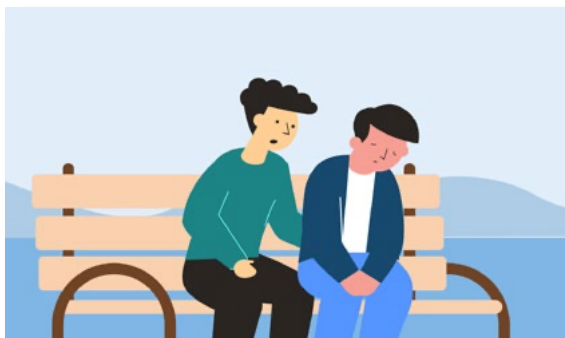
Det er muligt at kontakte Tusaannga, selvom man ikke har mere Tusass, og det er altid gratis. Læs mere om Tusaannga og find åbningstider på: www.socialstyrelsen.gl.

Kontaktinformation:

SMS på 1899 eller ring på 801180.

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

VORES GRÆNSER

HVORFOR ER DET VIGTIGT AT KENDE SINE EGNE OG ANDRES GRÆNSER?

- Nogle har ikke lyst til at fortælle det, hvis deres grænser er blevet overtrådt. Har I nogle bud på, hvorfor det kan være?
- Hvis man kender en, der virker bekymret eller ked af det, hvad kan man så gøre?
- Hvor kan man bede om hjælp, hvis man selv eller en ven har brug for hjælp?

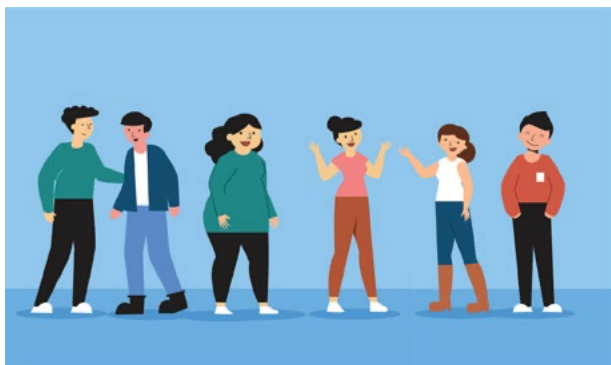

HVAD GØR MAN, NÅR GRÆNSER OVERSKRIDES?

- Nogle gange overtræder andre ens grænse, uden de ved eller opdager det. Det er vigtigt, at man siger fra, selvom man tror, at den anden bliver sur eller ked af det. Hvis man synes, det er for svært, skal man bede om hjælp til at få det sagt.
- Hvad kan man gøre, hvis man er i byen eller til fest, og der er en, der rører ved en, uden man har givet dem lov?
- Hvad kan man gøre, hvis en ven eller veninde bliver rørt ved mod deres vilje?
- Hvad kan man gøre, hvis man er sammen med nogen, som rører ved andre mod deres vilje?

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

VORES GRÆNSER

HVORDAN KAN VI HJÆLPE HINANDEN MED AT RESPEKTERE HINANDENS GRÆNSER?

Det er vigtigt, at alle ved, at der er noget, der hedder personlige grænser.

Det er vigtigt, at alle ved, at man ikke må gøre noget eller røre ved nogen uden at få lov.

Det er vigtigt, at ingen føler sig pressede til at sige ja til noget, de ikke kan lide.

Det er vigtigt, at alle ved, hvor de kan få hjælp.

- Hvordan kan vi hjælpes ad, så alle bliver gode til at kende disse regler?
- Har I forslag til nogle plakater, I kan hænge op på skolen?
- Hvad kunne der stå på sådanne plakater?

INFORMATION

Alle som har brug for at tale eller skrive med nogen, kan kontakte Tusaannga. Der sidder rådgivere klar til at hjælpe og rådgive dig om dine problemer, om disse så er store eller små. Ingen skal sidde alene med sine problemer. Vi hører dig.

Det er muligt at kontakte Tusaannga, selvom man ikke har mere Tusass, og det er altid gratis. Læs mere om Tusaannga og find åbningstider på: www.socialstyrelsen.gl.

Kontaktinformation:

SMS på 1899 eller ring på 801180.

GOD STIL ONLINE

FORMÅL

*Eleverne kan tage stilling til dilemmaer i situationer online.
Eleverne har kendskab til loven om billeddeling.*

MATERIALER

Arbejdsark.

ØVELSESBESKRIVELSE

TRIN 1

Introducer eleverne til øvelsen ved at vise dem arbejdsark 1 med en illustration af en person, der sidder med sin mobil.

TRIN 2

Eleverne skal nu tale med deres sidemakker i fem minutter om, hvad der kan være sket, siden personen ser sådan ud. Skriv forslagene ned.

TRIN 3

Del arbejdsark 2 ud til eleverne med de forskellige cases, hvor de bliver spurgt til råds af en god ven. Nu skal eleverne give gode råd til nogle fiktive venner ved at fylde arbejdsarket ud.

Eleverne kan bruge arbejdsark 3 med teksterne "Det siger loven" og "God stil på nettet" til at formulere gode svar til dem, der har brug for hjælp.

ARBEJDSARK 1 - TIL KOPIERING

GOD STIL ONLINE

ARBEJDSARK 2 - TIL KOPIERING

GOD STIL ONLINE

CASE 1

I min klasse er der nogle gange en ret hård tone. Jeg er nok selv en af dem, der godt kan være ret strid. Jeg ved, at der er flere, der synes, jeg er irriterende. Forleden var der nogle, der havde lavet en side på Facebook, der hedder "For alle dem, der synes Hans er en nar". Og jeg ved jo godt, at det er mig. Hvad synes du, jeg skal gøre? Hilsen Hans

Hej Hans. Nu skal du høre, hvad jeg synes, du skal gøre...

CASE 2

Hej! Jeg var til en fest i lørdags, og jeg blev vist lidt fuld. Jeg kan huske, at der var nogen, der hev op i min trøje og tog billeder af min mave og bryster. Nu har min veninde skrevet, at billeder af mig er blevet sendt rundt til nogle fra klassen. Jeg kan ikke lide det. Hvad skal jeg gøre?

Hej. Åh det lyder ikke rart! Jeg synes, at du skal...

ARBEJDSARK 2 - TIL KOPIERING

GOD STIL ONLINE

CASE 3

I går var jeg til fest hos en fra klassen. Inden festen var jeg hjemme hos min veninde. Hendes bror havde købt en flaske vodka, og vi blev lidt fulde. Der var gang i den til festen, og jeg var først sent hjemme. Da jeg vågnede, kunne jeg ikke huske så meget fra festen og havde ondt i hovedet. På Instagram er der en, der har lagt en masse billeder op fra festen. Der er mange private billeder af mig, og folk har skrevet kommentarer om mig. På et af billederne hiver jeg op i min bluse og rækker tunge, og på et andet kysser jeg med en af drengene. Jeg vil ikke have de billeder på nettet!

Hvad skal jeg gøre?

Hilsen Ane

Hej Ane. Det kan jeg godt forstå, du er ked af! Det du kan gøre, er...

CASE 4

Hej min ven. I dag blev jeg uvenner med Maasi i skolen. Da jeg kom hjem fra skole, fik jeg en besked fra ham, hvor der stod. "Du er en fucking nar, du skal bare dø!" Hvad skal jeg gøre? Hilsen Suulut

Hej Suulut! Her er mit råd...

ARBEJDSARK 3 - TIL KOPIERING

GOD STIL ONLINE

DET SIGER LOVEN

Når du bruger de sociale medier på nettet og sender billeder, er det vigtigt at kende til lovgivningen. Her kan du læse om loven og en række gode råd til god stil på nettet.

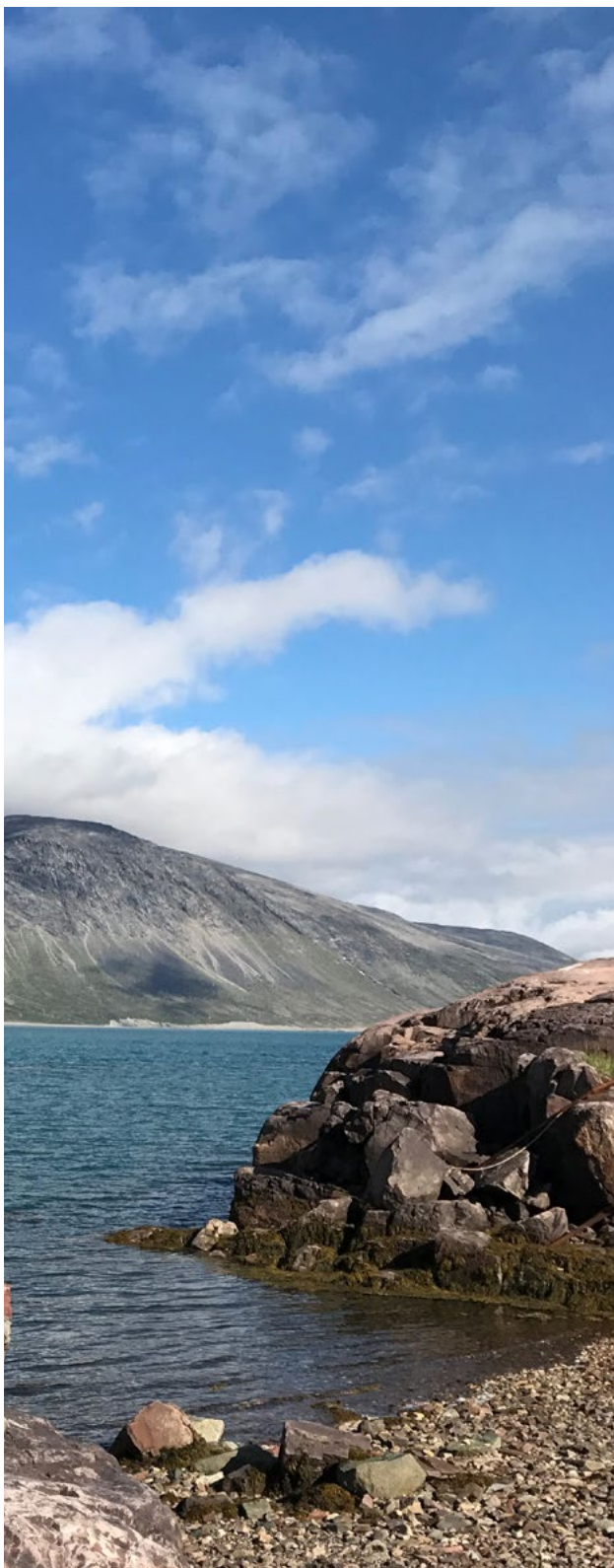
Det er eksempelvis ulovligt og strafbart:

- At tage billeder af andre i private situationer og lægge billederne på nettet eller sende dem til andre. Det kan for eksempel være at tage billeder til en fest, hvor nogen optræder helt eller delvist nøgne.
- At lægge private billeder af andre på nettet uden deres tilladelse.
- At bruge andre folks billeder på nettet uden deres tilladelse.
- At dele og videresende andre folks private billeder uden deres tilladelse.
- At skrive en grov løgn om andre på nettet
- At skrive private og følsomme oplysninger om andre på nettet uden deres tilladelse.

Sikkerchat.dk og "Når overgrebene går verden rundt – om billeder af seksuelle overgreb på børn og unge Red Barnet, 2015

ARBEJDSARK 3 - TIL KOPIERING

GOD STIL ONLINE

GOD STIL PÅ NETTET!

Når du bruger de sociale medier og nettet, er det en god ide at være opmærksom på, hvad du kan gøre for, at dit sociale liv på nettet bliver så trygt og godt som muligt, så du hverken overskrider dine egne eller andres grænser og rettigheder.

Du kan for eksempel:

- Indstille dine privatindstillinger på de sociale medier og de apps, du bruger, så dine personlige oplysninger er beskyttet bedst muligt.
- Tænke over, hvilke billeder du lægger på nettet eller sender til andre.
- Undlade at videregive andres billeder eller offentliggøre private billeder af andre uden deres tilladelse.
- Overveje hvordan det, du skriver, kan blive læst og opfattet af andre.
- Blokere og anmelde andre, der overskrider dine grænser på nettet.
- Tale med nogen om det, hvis du oplever ubehagelige ting på nettet.
- Undlade at være alene, hvis du møder en fra nettet.
- Tale med dine forældre eller andre voksne, du har tillid til, om hvad du ser og oplever på nettet
- Bruge forskellige passwords til forskellige profiler og holde dit password helt hemmeligt.
- Undlade at give personlige oplysninger til folk, du ikke kender
- Bruge din kritiske sans. På nettet kan du komme i kontakt med mennesker, som måske har grænseoverskridende hensigter bag en sød og imødekommende facade.

HVAD SKER DER HER?

FORMÅL

Eleverne kan tale om, hvordan man kan komme til at overskride andres grænser.

Eleverne kan komme med bud på, hvordan man får sagt fra.

MATERIALER

- ▶ Arbejdsark
- ▶ Gulvplads

ØVELSESBESKRIVELSE

TRIN 1

Fortæl eleverne, at det nu skal handle om, hvordan man kan sige fra – og hvordan man kan holde øje med, om man overskrider andres grænser.

TRIN 2

Giv eleverne et print af illustrationen fra arbejdsarket hver, eller vis den på tavlen.

TRIN 3

Eleverne skal tale om, hvad der sker på billedet:
Hvem synes, det er sjovt? Hvem synes ikke? Hvorfor mon ikke? Hvad nu?

TRIN 4

Eleverne skal to og to lave et lille "teaterstykke", hvor de viser, hvordan situationen ændrer sig til noget godt. Det er vigtigt, du gør det tydeligt for eleverne, at de ikke skal efterligne situationen og nive hinanden bagi rigtigt.

Teaterstykket skal handle om, hvad der sker efter situationen på illustrationen: *Hvad skal pigen sige? Hvad skal drengen sige? Og hvad mon de aftaler eller finder ud af sammen? Hvordan ender det?*

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

HVAD SKER DER HER?

HVAD NU?

FORMÅL

Eleverne skal tale om og forholde sig til, hvad man kan gøre, hvis man oplever noget grænseoverskridende. Eleverne får kendskab til handlingsmuligheder ved grænseoverskridelser.

MATERIALER

- Arbejdsark
- Blyanter

ØVELSESBESKRIVELSE

TRIN 1

Fortæl eleverne, at de nu skal arbejde med en række situationer, som børn og unge kan komme ud for.

TRIN 2

Sæt eleverne i små grupper.
De skal have arbejdsarkene udleveret i grupperne.

TRIN 3

De skal nu tale om hvilke løsningsforslag, de synes er bedst. De skal skrive deres begrundelse ud for den løsning, de vælger.

TRIN 4

Gennemgå for hver case de forskellige svarmuligheder sammen i klassen bagefter. Før du går videre til næste case, læser du opsamlingen om casen op. Alle opsamlinger står på underviserarket lige efter arbejdsarket til eleverne. Arket med opsamlingen er kun til dig.

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

HVAD NU?

CASE A. KLAP BAGI

Naasunnguaq kan ikke lide, at Mira klapper hende bagi, når hun går forbi hende.
Hvad skal Naasunnguaq gøre?

Klappe Mira tilbage bagi. _____

Løbe væk og undgå Mira. _____

Sige til Mira, at det ikke er rart. _____

Er der andre ting, Naasunnguaq kan gøre? _____

CASE B. TALER OM PORNO

Ilik, Mininnguaq og Tuperna synes, det er sjovt at se porno sammen. På skolen snakker de ofte om, hvad de har set, og hvad det handlede om. Najaaraq og Suulut kan ikke lide at høre om det.
Hvad skal Najaaraq og Suulut gøre?

Slappe af, for det sker der vel ikke noget ved. _____

Gå ud af klassen, når de snakker om det. _____

Sige til Ilik, Mininnguaq og Tuperna, at de skal tale om det et andet sted. _____

Er der andre ting, Najaaraq og Suulut kan gøre? _____

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

HVAD NU?

CASE C. FOR FULDE

Aqqalu, Nukaaraq og Suulut går til fodbold sammen, og de ser hinanden meget i fritiden. Til en fest opstår der en situation, der er ubehagelig for Nukaaraq. Aqqalu og Suulut er blevet for fulde, og de er begyndt at bagtale en ung pige, der er meget fuld. De snakker om, hvorvidt de skal prøve at score hende. Hvad skal Nukaaraq gøre?

Lade som ingenting. _____

Lave sjov med det. _____

Sige til Aqqalu og Suulut, at de er gået over grænsen og prøve at stoppe dem. _____

Er der andre ting, Nukaaraq kan gøre? _____

CASE D. MERE END KYS

Aviaaja er rigtig glad for Mika, der er 5 år ældre end hende selv. De er begge glade for hinanden. En aften inviterer Mika Aviaaja ud på sneescootertur. Bagefter skal de hjem og se film. Det har hun glædet sig til. Da de kommer hjem, kan Aviaaja dog mærke, at Mika ikke kun ønsker at se film men vil noget mere. Aviaaja vil gerne kysse men ikke mere end det. Hvad skal Aviaaja gøre?

Skynde sig væk derfra. _____

Fortælle Mika, at hun er glad for ham og gerne vil kysse men ikke mere end det. _____

Prøve at tale om noget andet. _____

Er der andet, Aviaaja kan gøre? _____

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

HVAD NU?

CASE E. KYS

Hans er til fest på skolen. Det er en rigtig god fest! Mest fordi den person, han er forelsket i, også er med. Hans har aldrig prøvet at kysse, men han kunne godt tænke sig det i aften. Hvad skal han gøre?

Gå hen og giv et kys med det samme! _____

Spørge, om de skal kysse. _____

Vente og se, om den anden gør noget. _____

Er der andre ting, Hans kan gøre? _____

CASE F. TAGE PÅ BRYSTER

To drenge i klassen prøver at tage Pipaluk på brysterne, hver gang de går forbi hende. Hun har flere gange sagt, at det skal de ikke gøre, men de griner bare og siger, at det er for sjov. Der er flere andre i klassen, der har set det, og som griner med. Pipaluk synes ikke, det er rart, men hun vil heller ikke virke kedelig. Hvad skal Pipaluk gøre?

Gøre gengæld og klappe drengene i numsen. _____

Prøve at holde sig væk, når de to drenge kommer. _____

Tale med en voksen på skolen om det. _____

Er der andre ting, Pipaluk kan gøre? _____

ARK TIL UNDERVISEREN

HVAD NU?

CASE A. KLAP BAGI

Det kan være dejligt, at nogen klapper en bagi, hvis det er en, man har aftalt det med. Hvis man bliver klappet bagi mod ens vilje, bliver ens grænser overskredet, og det er ikke rart. Selvom man har sagt, at man gerne vil klappes bagi, kan man altid ændre mening. Der er ikke nogen, der skal røre ens krop, hvis man ikke kan lide det. Heller ikke selvom det bare er for sjov.

CASE B. TALER OM PORNO

Der er nogle, der synes, det er spændende at se porno, og det kan være sjovt og rart at tale om. Hvis man ikke selv har valgt at høre om porno, andres sex og ord, der har med sex at gøre, kan det gå over ens grænse. Det er meget forskelligt fra person til person, hvad man har lyst til at høre om. Har man lyst til at tale om sex med sine venner, skal man være sikker på, at dem man er omkring også har lyst til at tale eller høre om det.

CASE C. FOR FULDE

Det er vigtigt, at man ikke overtræder nogens grænser – og det er vigtigt, at man respekterer dem omkring sig, så alle kan sige ja eller nej. Det er ikke en undskyldning for at overskride andres grænser, at man er blevet meget fuld. Hvis man fx i byen eller til en fest ser, at nogen er ved at overskride andres grænser, skal man prøve at få det stoppet. Kan man ikke det selv, skal man bede om hjælp. Man kan også ringe til politiet, hvis man ikke selv kan stoppe det.

I denne case kan det også være en god idé, at Nukaaraq taler med sine venner næste dag. Han kan fortælle dem, at det ikke var okay, at de opførte sig sådan.

ARK TIL UNDERVISEREN

HVAD NU?

CASE D. MERE END KYS

Man må altid sige nej tak til kys, kram og sex. Uanset hvor meget man synes, at den anden regner med sex, så skal man altid selv have lyst også. Selvom man er begyndt at kysse, betyder det ikke, at man også skal have sex. Det er vigtigt, at man kigger på og taler med sin partner, så man ved, om det er rart for begge parter, det man laver. Det er kun sex, hvis begge er med på idéen.

CASE E. KYS

Det kan være svært at regne ud, om den anden også vil kysse. En rigtig god måde at finde ud af, om den anden også har lyst er at spørge først. Man kan blive forskrækket og måske vred og ked af det, hvis der er nogen, der kysser en, uden det er aftalt. Selvom man for eksempel er kæresten og synes, det er dejligt at kysse meget, kan man alligevel altid sige nej tak til et kys.

CASE F. TAGE PÅ BRYSTER

Selvom det kan være dejligt, spændende og for sjov, er det aldrig okay at tage nogen på brysterne, hvis man ikke er helt sikker på, om man må. Der er ikke nogen, der må røre andres kroppe uden at få lov. Er der nogen, der rører ved en mod ens vilje, skal man sige stop. Hjælper det ikke, skal man bede om hjælp fra en voksen.

ARK TIL UNDERVISEREN

HVAD NU?

HVAD ER SEKSUELLE OVERGREB?

Seksuelle overgreb kan være mange forskellige ting. Det kan være rigtig svært at vide, hvad der er hvad. Voksne må gerne kramme, kysse og passe på børn – det er meget vigtigt, for at man har det godt. De må også gerne give gaver og kram. Men det må ikke være på en seksuel måde eller med forventning om at få noget igen. Der må ikke røres ved private dele på kroppen. Der skal ikke siges noget, der giver ondt i maven og bliver til en dårlig hemmelighed.

Seksuelle overgreb kan også begås af andre børn som for eksempel er ældre eller er i en position, der gør dem stærkere enten fysisk eller psykisk.

Et seksuelt overgreb kan være en voksen eller et ældre/større barn, der:

- rører ved et barns kønsdele
- vil have barnet til at røre eller sutte på den voksnes kønsdele
- kysser med et barn på en seksuel måde. Med tungen for eksempel.
- siger barnet er kæreste med den voksne
- har sex med et barn
- onanerer foran barnet
- viser pornofilm til et barn
- siger, at det er deres hemmelighed at barnet bliver rørt på private steder
- siger, at barnet jo godt kan lide det
- sender billeder af sig selv nøgen
- beder om billeder af barnets nøgne krop og kønsdele
- beder barnet om at gøre ting - og se på ting som har med sex at gøre
- truer barnet med, at det må ikke sige det til nogen

STOP - DET ER PRIVAT!

FORMÅL

Eleverne har kendskab til, hvad personlige grænser er. Eleverne bliver bevidste om, at grænser er forskellige.

MATERIALER

- ▶ Arbejdsark
- ▶ Rød og grøn farveblyant.

ØVELSESBESKRIVELSE

TRIN 1

Fortæl eleverne, at det nu skal handle om, at personlige grænser er forskellige fra person til person. Det skal handle om, at ens grænser kan være forskellige, alt efter hvem man er sammen med.

TRIN 2

Giv hver elev et arbejdsark med omridset af en krop. Sig til eleverne, at de skal tegne grønne cirkler der, hvor de er mest kildne.

TRIN 3

Eleverne skal nu se på deres sidemakkers tegning og tale om: *Er der sat cirkler de samme steder? Har alle udfyldt ens? Hvorfor er der mon forskel?*

TRIN 4

Nu skal eleverne tage den røde og sætte krydser på de steder, som er private. Forklar eleverne, at private steder er der, hvor ikke alle må røre, uden først at have spurgt.

TRIN 5

Tal med eleverne om:

- Hvad betyder det, at noget er privat?
- Hvorfor er der forskel på, hvor man må røre hinanden?
- Hvem bestemmer, hvor man må røre hinanden?
- Er der forskel på, hvem der må røre private steder, og hvem der ikke må?
- Hvad kan man gøre, hvis nogen rører en de private steder, uden de har spurgt om lov?

KILLILIISA

Læs mere om seksuelle overgreb mod børn, og om hvordan du kan håndtere det, når en elev har været udsat for et overgreb i håndbogen Killiliisa.

Killiliisa er en håndbog til fagpersoner, der arbejder med børn. I bogen kan du læse om, hvordan du skal håndtere det, hvis du møder elever, der har været udsat for seksuelle overgreb. Du kan finde håndbogen her

www.paarisa.gl. Du kan enten få den tilsendt eller hente den som pdf.

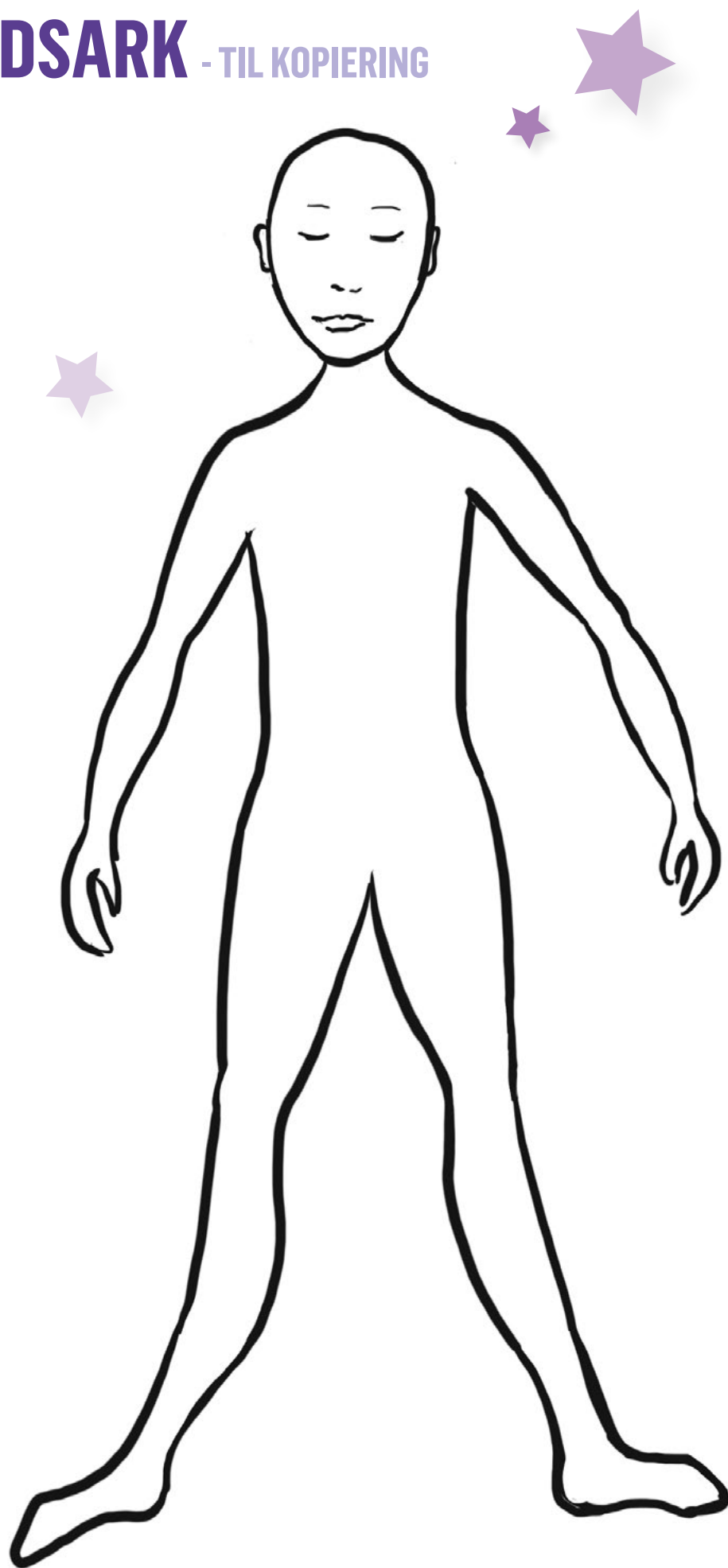
VI ANBEFALER

Når I taler om, hvad privat betyder, kan du hjælpe eleverne på vej ved at sammenligne det med at skrive i en dagbog, at være på toiletet eller at holde en hemmelighed.

I denne øvelse er det vigtigt, at du er opmærksom på, at elever kan reagere på øvelsen, hvis de har oplevet seksuelle krænkelse. Tal med de elever, der har brug for en snak, og følg herefter skolens procedurer for når et barn har været udsat for et seksuelt overgreb.

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

STOP - DET ER PRIVAT!

ER DU OK, MIKI?

FORMÅL

Eleverne kan beskrive, hvad et seksuelt overgreb er. Eleverne får kendskab til handlemuligheder, i forhold til hvad man kan gøre, hvis man oplever/har oplevet eller har kendskab til overgreb.

MATERIALER

- ▶ Arbejdsark
- ▶ Sakse

ØVELSESBESKRIVELSE

TRIN 1

Fortæl eleverne, at I nu skal læse en novelle, der hedder "Er du okay, Miki?" og handler om det, man kalder seksuelle overgreb.

Sig til eleverne, at det er et vigtigt emne at tale om, men det er ikke altid lige rart at tale om, og at man derfor måske kan synes, at det er uhyggeligt at høre om. Forklar eleverne, at øvelsen om emnet er vigtig, for at I sammen kan tale om, hvordan man kan handle eller hjælpe. Er der elever, der ikke har lyst til at deltage, så fortæl klassen, at det er okay – og at eleverne kan tale sammen om det alene.

TRIN 2

Vurder, om eleverne skal læse novellen selv, i små grupper eller om du vil læse den højt for klassen. Alle tre måder er lige gode, men måske er din klasse bedst egnet til en af måderne.

TRIN 3

Når I læser novellen på arbejdsark 1, og når I er færdige med at læse, er det en god idé, at du holder øje med, om alle elever er okay. Hvis alle elever virker til at fortsætte, så lav en opsamling med klassen om novellens handling:

- Hvem handlede den om?
- Hvad skete der?
- Hvordan sluttede den?
- Hvorfor tror I, forfatteren har skrevet denne historie?
- Hvad betyder det, at noget er tabu?
- Er en novelle som denne her tabu?
Hvis ja – hvorfor?

FORTSÆTTES

VI ANBEFALER

Det er vigtigt, at du forklarer eleverne, at overgreb ikke er barnets skyld, at det er ulovligt, og at man skal fortælle det til nogen, hvis man har oplevet det. Fortæl eleverne, at du gerne vil tale med dem, som har brug for en snak, og at du er klar til at hjælpe dem, der har brug for det.

ER DU OK, MIKI?

FORTSAT ØVELSESBESKRIVELSE

TRIN 4

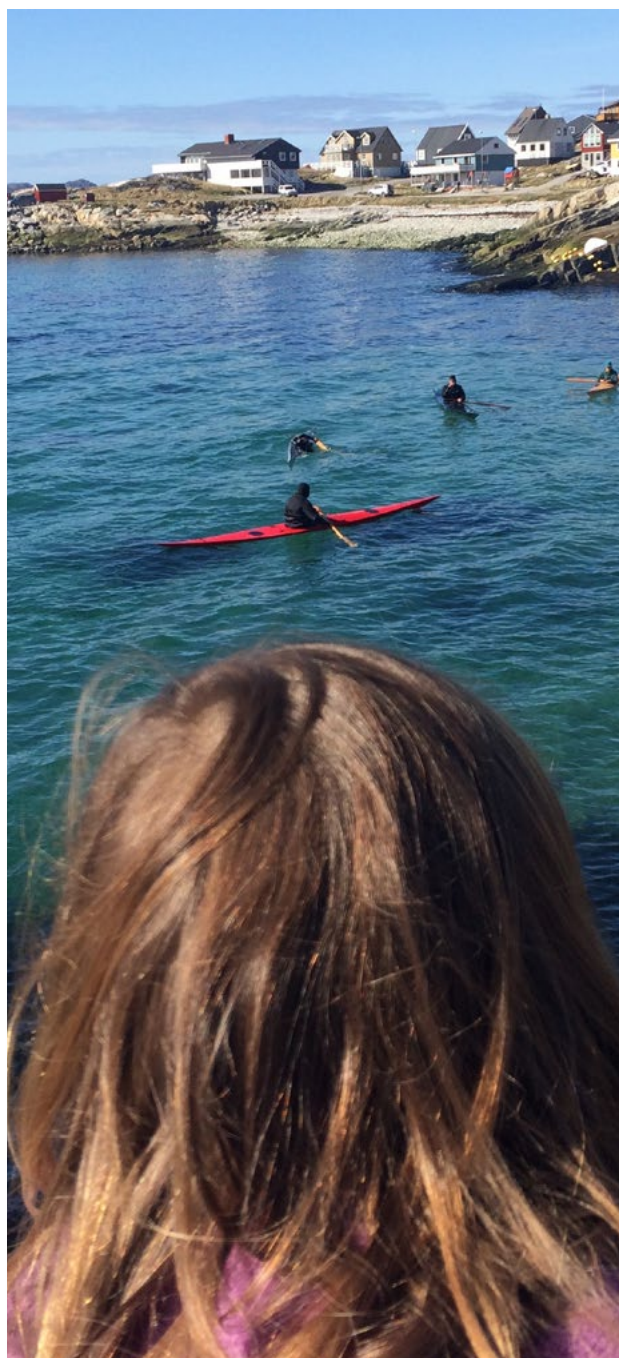
Del eleverne i mindre grupper og giv dem hver arbejdsark 2 med udsagn på. Sig til eleverne, at de skal klippe alle boksene med udsagn ud.

TRIN 5

Eleverne skal skiftes til at tage et kort op ad gangen og læse det højt. Herefter skal gruppen sammen komme frem til, hvorfor det er vigtigt for børn og unge at vide det, der står på kortet.

TRIN 6

Imens eleverne er i gang med øvelsen, kan du gå rundt imellem grupperne og hjælpe dem i gang, der måske synes, det er svært. Samtidig kan du holde øje med, om der er nogen, der har fået det dårligt. En god idé kan være at sige et par gange ud i klassen: *"Husk at I altid kan bede om en snak med mig – jeg er her for at hjælpe jer"*.

Er du okay, Miki?

En novelle af Sofie Boysen

De andre på holdet hører en lys kvindestemme, som fortæller dem, hvordan de skal svømme. Men ikke Miki. Han hører lyden af noget uhyggeligt. Selv når hun ikke er der, selv når han er alene i sin seng om natten, kan han ikke lukke ørerne. Det er, som om hun sidder i hans hoved og griner.

Svømmelæreren har langt mørkt hår og har sat sit hår stramt bag på. Hun går med en skinger rød neglelak, som svider i øjnene. Og hun venter på ham i svømmehallen hver tirsdag kl 16:30, når han skal til træning.

Det var ikke hans idé at gå til svømning. Han er mere til fodbold. Men hans far mente, det var nødvendigt med svømning da de hvert år om sommeren sejler ind til fjorden. Dengang insisterede hans far på, at han hele tiden skulle have svømmevinger og en buttet vest på. Her til sommer – hvis han bliver dygtig nok til svømning – kan han smide svømmevingerne.

Så han møder op til svømning hver tirsdag. Det var ikke slemt i starten. Så skete det. Det, han ikke taler om. For tre tirsdage siden. Tre uger med mareridt om natten og dårlig samvittighed. Og han er stadig nødt til at møde op i dag. Til den store hal med en svingdør af glas, der opsluger ham og hans lille North Face sportstaske. Der lugter af klor og sure tæer i omklædningen. Duften får hans skuldre til at stivne. Han kan ikke se svømmelæreren. Desværre. Så kan han ikke holde øje med hende.

SIDE 1

ARBEJDSARK 1 - TIL KOPIERING

ER DU OK, MIKI?

Han går til omklædningsrummet. De andre drenge hyler. Slår ud med håndklæder efter hinanden. De fleste svømmer bedre end ham. Det var derfor, han gik hen til svømmelærerens kontor for 3 uger siden for at spørge, hvad han skulle gøre bedre.

Han stopper sig selv, før han tænker det besøg til ende. Han vil ikke tænke på det.

Tager mekanisk sine badebukser på under bruseren. De skal smøre sig ind i desinficerende sæbe. Han skynder sig, så han ikke er nøgen for længe.

Ud til hallen. Pipaluk smiler og vinker til ham. Hun har en lyserød badedragt på. Miki kigger ned i jorden. De har leget meget i vandet, ham og Pipaluk. Han er en af de eneste drenge, som stadig er på det lave vand. De plejer at plaske rundt og trække hinanden ned under overfladen. Men det har han ikke lyst til nu.

Svømmelæreren fløjter. En skinger lyd, som skærer i luften. Så råber hun: "Hvis I alle sammen samles heroppe!"

Han har på fornemmelsen af, at hun kigger på ham. Han sørger for hele tiden at kigge ned i jorden, mens de stiller op.

Så begynder svømmelæreren at snakke. Hun plejer bare at dele holdene op og sætte i gang med opvarmningen. Men denne gang siger hun: "Jeg tror, endnu én er klar til det dybe vand! Miki, kom med!"

Miki stivner. Så ryster han på hovedet.

"Du er ellers blevet meget bedre, Miki. Jeg tror, du er klar til en udfordring."

Miki ryster igen på hovedet.

Nogen prikker ham i siden. Pipaluk. "Ej, Miki, du skal da gøre det!" hviner hun.

SIDE 2

ARBEJDSARK 1 - TIL KOPIERING

ER DU OK, MIKI?

Han skubber til hende. Lidt for hårdt. Hun vælter ind i Aqqalu, som heldigvis retter hende op. Svømmelæreren siger ikke noget. Men Pipaluk ser såret på ham. Han er ved at åbne munden for at sige undskyld, men hun er allerede henne ved kanten af bassinet og springer i. Hele holdet har delt sig. De gode er på vej til det dybe vand. Han står ved det lave vand og kigger efter Pipaluk. Nu er hun en sløret skikkelse, som dykker ned under overfladen. Han burde sige undskyld og forklare. Men han kan jo ikke sige, at han er bange for svømmelæreren. En svømmelærer er jo bare én med fløjte og kraftige lår, som man gør grin med. En man ikke er bange for.

"Nå, Miki, er du så bange for vandet, at du heller ikke vil hoppe i den lave ende?" Det er svømmelærerens stemme, og så mærker han hånden på sin skulder. Ud af øjenkrogen kan han skimte den røde neglelak. Hånden sender is ned gennem hans krop, al luft stopper, og han husker alt for tydeligt, hvad der skete i kontoret, han suges ind i fortiden og står igen der op ad væggen, mens hun nærmer sig. "Jeg er nødt til lige at undersøge dine ben for at se, om det er gode svømmeben, Miki." Hendes fingre er kolde, mens de glider over hans ben, de glider højere op og rundt om hans brystkasse, masserer hans skuldre. "Det er rart at få lidt massage, ikke, Miki?" siger hun, og det er første gang, Miki opdager, det skræmmende der lurer i den stemme.

Miki river sig løs fra hånden og fra fortiden, der spiller i hans hoved. Han løber væk fra hende, hen til vandet, til sikkerheden.

Plask!

Under vandet forsvinder alle andre lyde, og hun kan ikke nå ham. Men han kan ikke gemme sig nede i vandet for evigt. Da han kommer op efter luft, står hun i vandkanten og ser på ham.

De svømmer frem og tilbage, frem og tilbage i det lave vand. Miki koncentrerer

ARBEJDSARK 1 - TIL KOPIERING

ER DU OK, MIKI?

sig om at svømme. Det er han ret god til. Til sidst får de et kvarter til at lege. Denne gang leger Pipaluk med Noah. Miki står i hjørnet af bassinet og føler sig dum. Men han tør ikke stå stille. Tænk, hvis svømmelæreren hopper i vandet for at lege med ham. Han tager en rød bold, smider den lidt væk og svømmer hen til den. Den bølger op og ned i vandet. Det er et okay liv, sådan at være en bold.

"Så skal I op!"

Alle bevæger sig over imod stigen, hvor svømmelæreren står. De andre drenge griner på vejen og smider plastiklegetøj efter hinanden. Miki knuger bolden ind til sig. Han tager den med sig op og lægger den på plads. Pludselig får han lyst til at tage den med ind i omklædningsrummet. Men det er sådan en barnlig tanke. Det må man ikke.

Han henter sit håndklæde på bænken og svøber det om sig. Da han vil gå mod omklædningsrummet, spærrer svømmelæreren vejen. "Miki, hvorfor vil du ikke være med på det gode hold?"

Miki kommer til at se hende i øjnene et kort sekund, for han fæstner blikket på hendes knæ. Men det er nok til, at han overvældes af skam. Igen husker han kontoret uden at ville det. Han gik ud derfra for flere uger siden, men hvorfor føles det, som om han stadig er der?

"Nej, du har flotte muskler," siger svømmelæreren, og hendes stemme er lavere nu, lidt hæst. Der er vokset klør og pels på den. "Faktisk en perfekt svømmekrop. Og sikke nogle bagmuskler!" Det giver et sæt i ham, da hun klasker ham i bagdelen og klemmer om hans baller. "Det er dem her, du skal bruge. Så bliver du en ordentlig svømmer!" Han tænker, det må være en fejl, da hendes hænder fortsætter med at famle over hans krop, og hvorfor dér, hvorfor rører de lige DÉR, det kan da ikke have noget med svømning at gøre, men hun tager ikke hænderne væk, hun tager dem ikke væk.

SIDE 4

ARBEJDSARK 1 - TIL KOPIERING

ER DU OK, MIKI?

"Miki, hører du overhovedet efter?" Den uhyggelige stemme kradser i hans ører, og han ved, at han kommer til at græde lige om lidt, foran hende, foran Pipaluk, foran alle, og det må han ikke, det må han bare ikke!

Han løber forbi hende, så hurtigt, at hun ikke når at reagere, han løber hen ad de glatte fliser, mens Pipaluk råber forskrækket, ind i omklædningsrummet, forbi nogle drenge, der vasker sig af, han løber, løber, løber ...

"Miki!"

Det er ikke den uhyggelige stemme, der får ham til at stoppe foran svømmehallen. Det er hans far, der står foran bilen og ser forvirret ud. "Hvorfor har du kun badebukser på, Miki?"

Miki står helt stille, mens han mærker, at svømmehallen ikke omgiver ham mere. At han fandt en vej ud.

"Jamen, Miki, du græder jo." Hans far sætter sig på knæ foran ham og trækker ham ind i et knus. Pludselig kommer tårer ud, som har været skubbet så langt væk, at Miki troede, de var forsvundet. Men hans far bliver ikke sur. Han holder bare om Miki.

"Er der nogen, der mobber dig? Du har også været så stille på det sidste." Farens stemme brummer ved hans øre.

Miki snøfter. "Jeg vil så gerne med til fjorden til sommer, far."

"Selvfølgelig! Det gør vi jo sammen!" Faren lyder forvirret. Han lader sin hånd løbe gennem Mikis hår. "Hvorfor tror du, du ikke vil komme med?"

Miki tøver. Han kan ikke fortælle, at han syntes, det er flovt, at svømmelæreren har rørt ved hans krop. Det er jo sådan noget, der hører med til svømning, og

ARBEJDSARK 1 - TIL KOPIERING

ER DU OK, MIKI?

man skal lære at svømme for at være voksen og komme med ud på fjorden uden svømmevinger. Men han kan ikke lide det. Han kan ikke lide det.

"Kan jeg gå på et andet svømmehold?" siger han endelig. "Med en anden lærer?"

Faren rynker brynene. "Hvad er der galt med hende, du har nu?"

Miki svarer ikke, men en kuldegysning løber gennem ham.

"Kom nu, Miki. Hvad har hun gjort?"

Miki ryster bare på hovedet.

Faren rejser sig op. "Nu henter jeg dine ting. Og så kommer vi til bunds i det her. Sæt dig over i bilen, Miki."

Mens han sidder i bilen og småfryser og mærker vandet klistre til kroppen, aftaler han med sig selv, at han ikke vil sige noget. Hvis faren lader ham skifte hold, så kommer alting til at gå. Så kommer han aldrig til at se svømmelæren igen. Måske heller ikke Pipaluk, men sådan er det. Han skal bare blive ved med at insistere på at skifte hold. Så vil den uhyggelige stemme tie stille i aften, når han skal sove.

Det er først, da de ser en fantasyfilm om aftenen, at Miki kommer i tanke om noget. At det godt kan være, han slipper for hende. Men hun er stadig i svømmehallen sammen med mange andre børn.

"Jeg er nødt til at dræbe monsteret," siger helten i filmen til heltinden, sådan en pæn, mørkhåret pige, der minder lidt om Pipaluk. "For os alle sammen."

Miki sætter skålen med slik fra sig. Sukkeret klæber til hans gane.

"Er du okay, Miki?" spørger faren. Han har ikke fulgt særlig meget med i filmen. Han har bare kigget på Miki og håbet på at se et smil på sin drengs ansigt.

SIDE 6

ARBEJDSARK 1 - TIL KOPIERING

ER DU OK, MIKI?

Miki vender sig mod faren. Han kan igen mærke tårer, der kæmper for at komme ud. Men han er ikke længere flov. Det er ikke ham, der har skabt tårerne. Det er svømmelæreren.

Og det eneste, der kan stoppe hende, er ord.

SIDE 7

ARBEJDSARK 2 - TIL KOPIERING

ER DU OK, MIKI?

Voksne må ikke være kæresten med børn

Det er vigtigt at vide, fordi...

Overgreb kan godt begås af nogen,
barnet kender, og ellers godt kan lide

Det er vigtigt at vide, fordi...

Hvis et barn har været udsat for et seksuelt overgreb, så kan det
være svært at få det sagt. Det kan være en god idé at tage en ven med,
når man skal sige det til en voksen.

Det er vigtigt at vide, fordi...

Hvis en hemmelighed gør en ked af det og giver en ondt i maven,
er det en dårlig hemmelighed, og så skal den fortælles.

Det er vigtigt at vide, fordi...

Selvom et barn har været udsat for et overgreb for længe siden, er det stadigvæk
alvorligt og forbudt. Man kan altid fortælle om det, også selvom det er længe siden.

Det er vigtigt at vide, fordi...

ARBEJDSARK 2 - TIL KOPIERING

ER DU OK, MIKI?

Det er aldrig barnets skyld, hvis det bliver udsat for seksuelle overgreb

Det er vigtigt at vide, fordi...

Nogle siger til barnet, at det skylder seksuelle ydelser, fordi det for eksempel har fået penge eller gaver. Uanset hvor mange gaver barnet har fået, skylder det aldrig den voksne noget seksuelt

Det er vigtigt at vide, fordi...

Barnet kan få at vide, at det er barnets egen skyld, selv om det aldrig nogensinde kan være barnets skyld.

Det er vigtigt at vide, fordi...

Selvom den voksne siger, at barnet ikke må sige det til nogen, skal man alligevel sige det til en anden voksen, for eksempel ens lærer. Selvom man er bange for, om den voksne bliver vred eller ked af det, skal man fortælle om det alligevel. Man kan også ringe til Tusaannga.

Det er vigtigt at vide, fordi...

INFORMATION

Alle som har brug for at tale eller skrive med nogen, kan kontakte Tusaannga. Der sidder rådgivere klar til at hjælpe og rådgive dig om dine problemer, om disse så er store eller små. Ingen skal sidde alene med sine problemer. Vi hører dig.

Det er muligt at kontakte Tusaannga, selvom man ikke har mere Tusass, og det er altid gratis. Læs mere om Tusaannga og find åbningstider på: www.socialstyrelsen.gl.

Kontaktinformation:

SMS på 1899 eller ring på 801180.

ARK TIL UNDERVISEREN

ER DU OK, MIKI?

Voksne må ikke være kæresten med børn

Det er vigtigt at vide, fordi nogle voksne fortæller barnet, at de rigtig godt kan lide dem, og at de er hemmelige kæresten. Det er svært at vide, hvad der er rigtigt og forkert, når man er et barn, men voksne må ikke være kæresten med børn.

Overgreb kan godt begås af nogen, barnet kender og ellers godt kan lide

Det er vigtigt at vide, fordi voksne der begår overgreb kan ofte være nogen i barnets familie eller gode venner i familien. Den der begår overgreb kan godt være flink og rar men pludselig ændre sig, når de er alene med barnet.

Hvis et barn har været udsat for et seksuelt overgreb, så kan det være svært at få det sagt. Det kan være en god idé at tage en ven med, når man skal sige det til en voksen

Det er vigtigt at vide, fordi det er hårdt at gå med sådanne oplevelser alene. Det kan være svært at få taget sig sammen til at få det sagt. Måske kan det hjælpe at fortælle det til en ven eller en veninde først, og så kan I sammen fortælle det til en voksen. Barnet skal vide, at alle godt kan forstå, at det er svært at få det sagt, men at det også er rart at få det sagt.

Hvis en hemmelighed gør barnet ked af det og giver dem ondt i maven, er det en dårlig hemmelighed, og så skal den fortælles

Det er vigtigt at vide, fordi mange kan gå med en dårlig hemmelighed så længe, at det efterhånden føles helt normalt, fordi man måske næsten ikke kan huske, hvordan det er uden at have en dårlig hemmelighed. Mange børn blive rigtigt gode til at dække over deres dårlige hemmelighed, så ingen opdager det.

Selvom et barn har været udsat for et overgreb for længe siden, er det stadigvæk alvorligt og forbudt. Man kan altid fortælle om det, også selvom det er længe siden

Det er vigtigt at vide, fordi hvis man har været udsat for et overgreb, uanset om det er sket én gang eller mange gange – om det er i går eller for mange år siden, så er det stadig lige alvorligt. Man har brug for nogen at snakke med, hvis man har været udsat for et seksuelt overgreb. Man kan få hjælp til at få det bedre, hvis man får det fortalt.

ARK TIL UNDERVISEREN

ER DU OK, MIKI?

**Det er aldrig barnets skyld,
hvis det bliver udsat for seksuelle overgreb**

Det er vigtigt at vide, fordi mange børn får at vide af den, der begår overgreb, at det er deres egen skyld. Det kan være svært, når man er barn at sige fra, når en voksen siger sådan noget.

**Nogle siger til barnet, at de skylder dem seksuelle ydelser,
fordi de for eksempel har fået penge eller gaver. Uanset hvor mange gaver
barnet har fået, skylder de aldrig den voksne seksuelle ydelser.**

Det er vigtigt at vide, fordi nogle fortæller børnene, at den og den
gave skal afbetales – eller også bruges gaver som belønning.
Det er en måde at holde barnet medansvarligt på, og det er meget forkert.

**Barnet kan få at vide, at det er barnets egen skyld,
selvom det aldrig nogensinde kan være barnets skyld.**

*Det er vigtigt at vide, fordi ved at sige til barnet at de bare kan lade være med at
"gøre sådan" eller se "sådan ud", så kan barnet komme til at tro, at det er deres egen skyld.*

**Selvom den voksne siger barnet ikke må sige det til nogen - skal man sige det
alligevel til en anden voksen, for eksempel ens lærer.**

**Selvom man er bange for, om den voksne bliver vred eller ked af det, skal
man fortælle om det alligevel. Man kan også ringe til Tusaannga.**

*Det er vigtigt at vide, fordi det kan være rigtig svært at komme ud med det og fortælle,
hvad der er sket. Man kan forestille sig alt muligt. At ingen tror på en, at den voksne
vil straffe en, at mange bliver kede af det. Når den voksne siger, at barnet ikke må sige noget,
så er der mange børn, der ikke siger noget, fordi det jo er de voksne, der bestemmer.*

LAD OS TALE OM DET

FORMÅL

Eleverne får kendskab til handlemuligheder, hvis de selv eller en de møder, har været udsat for overgreb eller vold.

MATERIALER

- ▶ Arbejdsark
- ▶ Gulvplads

ØVELSESBESKRIVELSE

TRIN 1

Fortæl eleverne, at det nu skal handle om, hvordan man kan hjælpe, hvis man har en ven, der har det svært og måske går med en dårlig hemmelighed. Fortæl eleverne, at der også i øvelsen her er mulighed for at bede om en snak.

Eleverne skal også vide, at de gerne må huske og bruge aftalen fra det trygge rum og bede om ikke at deltage men blot lytte med.

TRIN 2

Sæt eleverne i grupper med 3-4 i hver. Giv hver gruppe et arbejdsark.

TRIN 3

Bed eleverne læse arbejdsarket sammen i grupperne.

TRIN 4

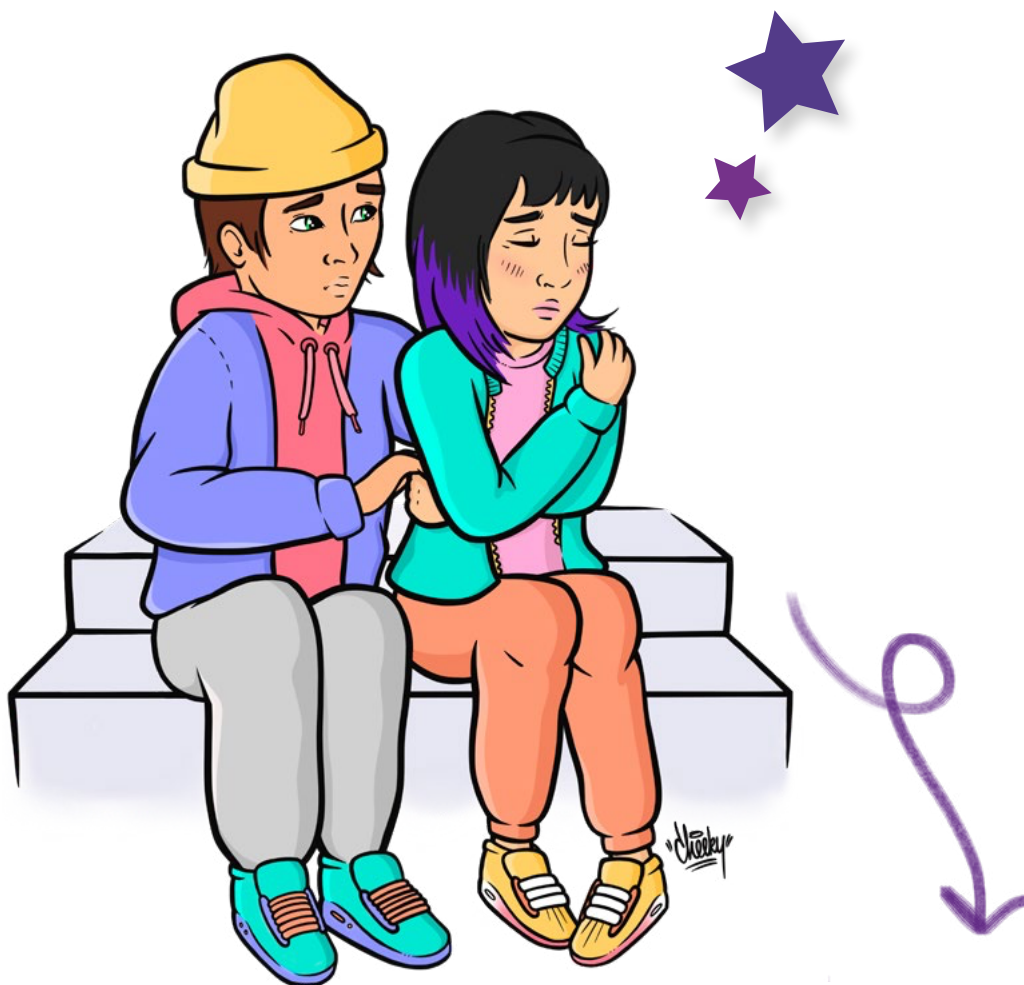
Sig herefter til grupperne, at de skal tale om teksten om Mininnguaq og Eila.

Du kan fx sige: *"I har på fornemmelsen, at pigens tristhed skyldes, at hun har oplevet noget, der har overskredet hendes grænser. Hun har måske en hemmelighed, som giver hende ondt i maven og har noget hun ikke kan få sagt. Hvordan kan man hjælpe pigen? Hvor skal man søge hjælp?"*

ARBEJDSARK - TIL KOPIERING

LAD OS TALE OM DET

ANONYM RÅDGIVNING

Alle som har brug for at tale eller skrive med nogen, kan kontakte Tusaannga. Der sidder rådgivere klar til at hjælpe og rådgive dig om dine problemer, om disse så er store eller små. Ingen skal sidde alene med sine problemer. Vi hører dig.

Det er muligt at kontakte Tusaannga, selvom man ikke har mere Tusass, og det er altid gratis. Læs mere om Tusaannga og find åbningstider på: www.socialstyrelsen.gl.

Kontaktinformation:

SMS på 1899 eller ring på 801180.

MININNGUAQ OG EILA

Mininnguaq og Eila er gode venner og har været det, siden de var små. De har altid været gode til at snakke sammen.

På det sidste har Mininnguaq lagt mærke til, at Eila er blevet mere indelukket, og at hun opfører sig anderledes. Eila har ikke på samme måde øjenkontakt og undgår Mininnguaq. Mininnguaq fornemmer, at der er sket noget. Han vil gerne snakke med hende, men det er svært at komme i kontakt med hende.

Hvad kan han gøre?

